

Teologisk Forum

Årgang VI, Nr. 1 - 1992

i

Redaksjonsråd:
Nordisk Utdanningsråd
for Metodistkirkens Sentralkonferanse
i Nord- Europa.

Hovedredaktør:
Roar G. Fotland

Innsendte artikler bør være maskinskrevet og grundig gjennomsett.

Hvis mulig, mottas artikler gjerne på diskett.

Manuskript sendes til: Teologisk Forum
Metodistkirkens Studiesenter
Vestlundveien 27
N-5033 Fyllingsdalen
Norge.

Teologisk Forum kommer ut med 2 nummer pr. år, og koster N.kr.50.- pr. nummer (N. kr. 100,- pr.år) i de nordiske land. Beløpet kan innbetales på bankgiro: 3625.07.33016 eller postgiro: 0825.0800909.

ISSN Nr. 0802 - 1457

---

i

INNHold:

Tack!	4
Forord	5
Jorunn Wendel Kvinnens rett til å preke	7
Jørgen Rasmussen Kvinder i præstetjeneste	15
Roar G. Fotland Kristendommens møte med mennekser, konfrontasjon eller samspill?	59

TACK!

Teologiskt Forums många läsare tackar Roald E. Kristiansen för arbetet med tidsskriften Teologisk Forum. Du trädde in som ansvarig huvudredaktör och har varit med om att bygga upp denna tidsskriften från början som et öppet forum för teologisk debatt och samtal. Det har inte varit en allt igenom lätt uppgift, men resultatet av dina ansträngningar är gott och vi som läser Teologisk Forum kan endast önska att en god start nu också får en god fortsättning. Återigen! Tack för din insats och välkommen att skriva i Teologisk Forum så att samtalet i teologi med wesleyansk företecken hålls levande!

Ordförande i Nordiska Utbildningsrådet
Tord Ireblad, Øverås.

FORORD

Det er med spenning og forventning jeg har sagt ja til å ta over redaktøransvaret for Teologisk Forum. Spenningen går gjerne ut på om jeg klarer å leve opp til de forventninger både jeg selv og andre stiller til meg i en slik posisjon. Forventningen retter seg mot gleden over å få være redaktør av et tidsskrift som fortsatt skal kunne være en pådriver i en teologisk debatt hovedsakelig blandt metodister i den Nord-Europeiske Sentralkonferanse. Som redaktør er jeg i den forbindelse totalt avhengig av et godt samarbeid med pastorer og lekfolk i hele vårt biskopsområde. Teologi er ikke noe statisk, men en levende dialog mellom kirke og samfunn med Bibelen som basis, og tradisjon, erfaring og fornuft som gode støttespillere. Derfor utfordrer jeg enhver til å delta i debatten.

På mange måter er dette nr. av Teologisk Forum et eksempel på at teologisk arbeid ikke er noe som tilhører fortiden. Som kirke blir vi stadig stilt til ansvar for våre standpunkt og handlinger, og det er nødvendig på ny og på ny å gjøre teologiske overveininger i lys av ny innsikt i Guds Ord, og nye utfordringer fra våre omgivelser. Slik sett henger alle de tre atrikler i dette nr. sammen.

To av artiklene omhandler kvinners rett/plikt til å ta del i den pastorale gjerning. At dette fremdeles er et brennaktuelt tema vet vi av at i forrige uke vedtok den Anglikanske kirke å akseptere kvinner som pastorer. Dette har ikke vært mulig å få til før, og i etterdønningene av vedtaket sies det at over 1000 prester truer med å melde seg ut av den Anglikanske kirke. I Norge er for første gang 2 kvinner nominert til biskopsgjerning i den Lutherske statskirke, og det er ventet at regjeringen vil utnevne en av de 2 til våren. Hvorledes det er i de andre Nordiske land har jeg dessverre liten oversikt over, men trolig er situasjonen ikke så veldig ulik den i Norge.

Jorunn Wendel, nyutnevnt tilsynsmann for Metodistkirken i Norge, gir oss først innblikk i hvordan hun selv har opplevd det å være kvinnelig pastor. Det går på både det å være en del av en kirkelig tradisjon som forholdsvis uproblematisk har akseptert at kvinner like så naturlig som menn kan være pastorer, og

på det å være pastor i et samfunn dominert av en luthersk majoritetskirke som har store innbyrdes stridigheter på dette feltet. I hennes artikkel får vi, ut fra personlig erfaring og utifra behovet for å begrunne sin tjeneste overfor "utenforstående", et innsyn i en kvinnelig pastors trygge ståsted på Ordets, Kirkens og erfaringens grunn.

Jørgen Rasmussen kan av naturlige årsaker ikke tale ut fra personlig erfaring som kvinnelig pastor. Han gir oss derimot en grundig og grunnleggende systematisk innføring i det bibelske og historiske materiale omkring kvinners Gudgivne anledning til å la seg ordinere til pastorer dersom de er kalt av Gud og kirken stadfester kallet. Dette er en artikkel som på en utmerket måte gir oss som Metodister hjelp til frimodig å holde fast ved den lære og praksis vi har stått for i mange år. Likeledes er den et sterkt appropo i en pågående debatt om bibeltroskap. Og jeg håper mange vil spørre seg etter å ha lest artikkelen, om hvordan det er mulig å hevde seg å være bibeltro og samtidig avvise kvinners rett til tjeneste som pastor. Artikkelen inneholder også noen utføring, selvsagt til våre kvinnelige pastorer, men også til hvorledes vi opptrer på det økumeniske plan, og til hvorledes vi praktiserer det fellesskap av eldste som vi gått inn i og som kvinner er en naturlig del av.

I artikkelen av **Roar G. Fotland** beveger vi oss tilsynelatende vekk i fra de hjemlige farvann. Gjennom sin arbeid med teologi ut i fra et Afrikansk ståsted viser han at vi i vår misjonsstrategi må være villig til å møte mennesker på deres egne premisser, ikke bare på våre. Det er en fremmed tanke for mange at Jesus kan forklares og tydeliggjøres med andre begreper enn de vi er vant med i den vestlige kirke. Men når vi ser teologiske dynamikk innenfor Bibelen selv, ser hvordan Gud hele tiden tydeliggjør seg selv overfor mennesker med bakgrunn i deres egne begrepsapparater, er det nødvendig for oss, når vi ønsker å tydeliggjøre Jesu Kristi frelsesverk for andre, at vi tar del i den samme teologiske dynamikk. Og kanskje er misjonsteologi etterhvert en mer og mer nødvendig disiplin også i vår hjemlige iver etter å levendegjøre Jesus for samtidens mennesker i våre egne land.

Tilslutt! På grunn av komplikasjoner omkring skifte av redaktør, kommer det bare ut ett nr. av Teologisk Forum i 1992. Prisen for 1992 blir derfor Nkr.50,-. De som ikke har betalt for 1991 får ekstra postgiro. I 1993 blir det gitt ut 2 nummer.

KVINNENS RETT TIL Å PREKE

av Jorunn Wendel

Innledning.

Temaet er en smule provoserende. Jeg tenker ikke da for de som er negativ til en slik rett, men for oss her, fordi det kanskje er en selvfølge i våre sammenhenger at kvinner har en slik rett. I metodistisk sammenheng er hele problemstillingen trolig et tilbakelagt stadium. Hvis vi mener er selvfølgelig "ja" til kvinnens rett til å preke, hvorfor da si noe mer om det? Hvis vi mener et "nei", - hva da med de kvinnelige studenter, - og med oss som er i en prestedtjeneste? Vi som ubeskjeden sagt, og har fått oppleve at kallet er blitt bekreftet av Ham som gav det?

Egentlig er det lite interessant å fundere videre over dette. Jeg er takknemlig for å stå i prestedtjeneste i en kirke hvor det er bruk for en, og hvor en har fått leve ut sitt Gud-gitte kall.

Ikke desto mindre står vi i en sammenheng hvor kvinners rett til å preke ikke er så selvfølgelig, og hvor man med jevne mellomrom får høre at kvinners kall til å preke er noe subjektivt, mens det hos mannen er Gud-gitt og derfor noe man ikke setter spørsmålsteget ved.

Det er derfor nødvendig å begrunne kvinners rett til å preke. Riktignok kan det være litt sent å "legitimere sin egen tjeneste", og vise alle dem som ser annerledes på det spørsmålet, at det ikke dreier seg om kvinnesak, men om menneskesyn. Jeg vil likevel gjøre det, og starte med noen av mine egne erfaringer.

Egen bakgrunn.

Jeg har vært prest i 17 år. Først i Bergen, siden i Bodø og Lillestrøm. Før det var jeg lærer i 4 år i videregående skole/gymnas. Jeg er utdannet filolog med kristendom i fagkretsen "for sikkerhets skyld", og tok naturligvis de metodistiske disipliner ved vårt seminar før jeg gikk ut i prestedtjeneste.

I 1971 ble jeg bedt om å holde et vitnesbyrd i Konstanz i forbindelse med Europeiske Metodist Kvinner sin konferanse, fordi jeg var kvinnelig pastor.

I 1974, da jeg var ansatt i Bergen, hadde jeg andakt i NRK. Det var kutyme av den kristelige avisen Dagen, at de trykket andakter av ordinerte prester. Imidlertid nektet de å trykke min, fordi jeg var kvinnelig pastor.

Jeg opplevde stadig situasjoner i vårt kirkelige nærmiljø som viser at kvinner har ingen selvfølgelig rett til å preke. Og mange ganger ble kvinnelige prester automatisk satt i sammenheng med liberale teologer. Særlig gjorde dette seg gjeldende i Vestlandske Indremisjon og i andre frivillige Lutherske organisasjoner.

For meg er det slik at retten til å preke medfører med nødvendighet en rett til prestedtjeneste. Dette ut i fra tanken at prestedtjenesten også innbefatter retten til å preke.

HISTORISK TILBAKEBLIKK.

Om vi går 2000 år tilbake i tiden - til Jesu egen tid - finner vi at kvinnen etter jødisk, gresk og romersk rett var umyndig og rettsløs, og ble regnet som mannens eiendom.

I det jødiske samfunn var kvinnen ikke et fullverdig medlem av Guds-samfunnet. Omskjærelsen var den sakramentale innføring, noe som var forbeholdt menn. I tempelet måtte kvinnene stanse i kvinnenenes forgård, og i synagogene ble de plassert på galleriet som var bakerst, og gjerne bak et gitter. Og en jøde kunne f.eks. begynne dagen med følgende lovsang:

*"Jeg takker deg, Gud,
at jeg er skapt til fri og ikke til trell,
til jøde, og ikke til hedning,
til mann, og ikke til kvinne."*

Alle disse tre kategorier var utelukket som medlem av Guds-samfunnet. Et kjent rabinsk utsagn sa:

"Heller brenne torahen enn å utlevere den til en kvinne."

Med denne bakgrunn, i et samfunn som var til de grader mannsdominert, trer Jesus frem. Og han kommer som en morgensol med lys og varme, og med et helt gjennomgripende revolusjonerende syn.

Vi finner intet prinsipputsagn hos Jesus, ingen læresetning om likestilling og likeverd mellom kvinne og menn, men hele hans holdning og handlingssett viste en fullstendig likeverdighet.

Før vi går videre med eksempler på Jesu holdning og handlingssett, tillat meg noen tanker om skapelsesberetningene, som nettopp sier noe vesentlig om menneskesynet.

Menneskesynet.

I Genesis 1-2 fremgår det ikke at mannen rangerer høyere enn kvinnen. Tvert imot ser det ut som om mennesket i realiteten ikke er et enkeltindivid, men en tohet bestående av mann og kvinne. Nettopp i denne toheten er Guds bilde og likhet å finne.

"og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, til mann og kvinne skapte han dem." (Gen.1:27).

I den andre skapelsesberetningen, i kap. 2, er det først ikke tale om mannen (ha'ish), men om mennesket (haa'dam). En mann blir det først tale om etter at mennesket har fått "en hjelper som er hans like" (Gen.2:18). Likeverdet går frem av toheten og av at de betegnes med maskulin og feminin form av det samme substantivet (Gen.2:23). På gammelnorsk ble det uttrykt med mann/mannine (hebr. 'ish/ishah.)

Jeg våger å tolke det slik at det her er tegnet et likeverdighetens menneskesyn. Og jeg kan heller ikke se annet enn at dette menneskesynet går som en rød tråd både gjennom G.T. og N.T. Noen ganger er det sterkt framme, men for det meste er det skjult i skyggen av det patriakalske menneskesyn. Dog, i evangeliene kommer likeverdigheten mellom mann og kvinne sterkt frem igjen.

Jesu møte med kvinnene i evangeliene er frigjørende og oppløftende. Vi leser om kvinnen i synagogen, så krumbøyd at hun ikke kunne rette seg opp. Jesus kalte henne fram til seg, helt fram til seg, og la sine hender på henne. Hun rettet seg opp, fikk en ny reisning og lovpriste Gud (Lk.13:10ff). Vi leser om en som rørte ved hans kappe bakfra - hun som hadde hatt blødninger i 12 år - hvordan han satte en strek over læren om kvinnens urenhet og over forordninger om renselser -og hilste henne med ordene: "Vær frimodig, datter" (Lk.8:43-48).

Kvinnene kom så visst ikke i annen rekke i forhold til mennene hos Jesus. Maria fikk innta disippelplassen hos Jesus, stikk i strid med all skikk og bruk. Like uhørt var det at det første vitnesbyrd om oppstandelsen ble båret frem av

kvinner. Og i de første menighetene hadde kvinnene en fremtredende plass, kfr. hilsningene. Vi møter hos Jesus en menneskehetens høyverdighet, og en likeverdighet kvinne/mann holdning som i all etertid burde ha forpliktet hans kirke.

At hans kirke allikevel ikke har maktet å følge ham fullt og helt, kommer frem allerede i brevene i N.T.

Den oppstandne Kristus viste seg først for Maria Magdalena. Men når Paulus skriver om oppstandelsen, skriver han i 1.Kor.15:4-6:

*"..at han stod opp den tredje dag etter skriftene,
og at han viste seg for Kefas og deretter for de tolv.
Deretter viste han seg for mer enn fem hundre brødre på en gang.
Av dem lever de fleste, men noen er døde."*

Maria Magdalena ble ikke nevnt som vitne.

PAULUS

Til tross for dette,- og for en rekke andre steder i Paulusbrevene - har allikevel Paulus gjort mye for menneskeverd og likeverd.

Med kraft hevder han et hvert menneskes likeverd og frihet. Han ser skilsmissspørsmål like mye fra kvinnens som fra mannens synspunkt. Og helt radikalt og uhørt på hans tid er hans vurdering av den ugifte. Hans understreking av full verdighet i enkestand og ugift stand viser hans syn på kvinnens absolute menneskeverd som selvstendig person. (kfr. 1.Kor.7)

Allikevel kommer Paulus i sine brev med uttalelser og forordninger som etter vår oppfatning bryter med likestillingsprinsippet. Dette er noe som av enkelte fremheves å være så isolert og så sterkt at det helt bryter med hans holdning til menneskets likeverd.

Tilsynelatende består det en motsetning mellom Gal.3:28,

*"Her er det ikke jøde eller greker, slave eller fri, mann og kvinne.
Dere er alle èn, i Kristus Jesus."*

og påbudene i 1.Kor.14 og 1:Tim.2, hvor det heter at kvinnene skal tie i forsamlingen, og at hun skal la seg belære av sin mann i stillhet hjemme. Løsningen på denne motsetningen er gjerne søkt i en fortolkning av Gal.3:28. Det er hevdet at ordet om forskjellene - som skulle være utvisket i Kristus - bare gjelder i samfunnet forøvrig, og ikke i kirken. Eller enheten i Kristus blir beskrevet som en rent åndelig realitet uten konsekvenser for livet forøvrig. Slik søkes spenningen i forhold til påbudet om kvinnens taushet og underordning løst.

Det er viktig å se de aktuelle skriftstedene om kvinnens stilling i lys av samtiden. Og det er ikke vår nåtid, men den bibelske samtid som må være målestokken på skriftstedene om kvinnes stilling. Og bruker man den målestokken, blir det også tydelig at det skjer en endring i kvinnesynet utover i NT.

De yngste nytestamentlige skrifter, som pastoralbrevene og 1.Peters brev, skiller seg ikke særlig fra det kvinneideal som var gjengs den gang brevene ble skrevet. Og argumentene som brukes for å begrunne dette idealet, kjenner vi igjen fra rabbinsk og hellenistisk jødedom.

Paulus understreker i Galaterbrevet kvinnes religiøse likeverd kraftig, og det må ha vært sjokkerende på jødisk bakgrunn.

Når han derimot i Korinterbrevet kaller kvinnene til orden, må vi huske på at disse menighetene var truet av diametralt motsatte farer. Galaterne var i ferd med å vende tilbake til loven, korinterne kastet seg ut i den grenseløse frihet, mens det var den ansvarlige frihet de egentlig skulle realisere.

Spenningen mellom tekstene i Galaterbrevet og Korinterbrevet må sees i lys av forskjellen mellom menighetene. Og i den forbindelse er det kanskje verd å nevne at Galaterne har de samme uttrykkene for mann og kvinne, >αρσεν και θηλυ< , som Septuaginta (LXX) har i skapelsesfortellingene, mens Korinterbrevet har de vanlige ordene for mann og kvinne, >ανερ / γυνη< .

Som kristne og teologer må vi leve med spenninger. Eksempler på spenninger kan være forholdet mellom 1.Kor.10:33 og Gal.1:10, og forholdet mellom Rom.4 og Jak.2. Vi kan aldri komme til rette med alle spenninger i det bibelske materiale. Men takket være disse spenningene drives vi videre til stadig nye erkjennelser. Vi må våge å spørre i hvor stor grad det var meningen at den type tekstutleggelser som vi møter i 1.Tim.2:13ff skal ha en evig gyldighet. Var det ikke heller slik at rabbiens tekstutleggelser var ad hoc - utleggelser som gjaldt i konkrete situasjoner.

KIRKEHISTORIEN

Jesu lys, når det gjelder kvinnes menneskeverd har sjelden kunnet stråle i sin fulle klarhet. Overmektige tradisjoner har kastet mørke skygger. Fire kirkefedre, hvis syn har hatt avgjørende betydning for synet på kvinnen i kristenheten er: Tertullian, Augustin, Thomas Aquinas og Luther.

Tidlig kom fremmede tanker inn i den kristne kirke, ikke minst gjennom Tertullians skrifter, den skape juristen og tenkeren i det 2. årh. Gjennom hans skrifter fikk den romerske rett sin store betydning for kirken, og med den kvinnes underordning. Med sin skarpe tunge og penn ble han kalt kirkens første publist. Særlig i hans straffeprekener kom hans syn på kvinnen klart fram:

"Vet du ikke at du er Eva? Du er djevelens port. Det var du som rørte ved den forbudene frukt. Det var du som overtalte han som djevelen ikke formådde å overtale. Så lett kom den mannen, Guds utvalgte, til fall."

For Augustin som levde i det 4. årh., var kvinnens underordning under mannen en selvfølgelighet. Av naturen var hun svakere, og han sier:

"Det er en naturlig ordning blant menneskene at kvinner skal tjene menn, at sønner skal tjene sin far, for også på dette området er det riktig at den svakere skal tjene den sterkere. Hva er verre i et hjem enn at kvinnen har herredømme over mannen?"

Etter disse to har Thomas Aquinas i det 13 årh. hatt stor betydning for kirkens lære. Han regnes som den katolske kirkes største systematiker. Gjennom hans skrifter smeltet teologiske læresetninger sammen med gresk filosofi og biologi, og det preget hans usedvanlig negative syn på kvinnen.

Det hadde vært ønskelig om kirkehistorien hadde gitt mer plass til kvinnens innsats i Jesu Kristi kirke enn den har gjort. Bare sporadisk finner vi et kvinnenavn. Et av dem er Jeanne d'Arc, som gjennom visjoner fikk ordre av Gud om politisk innsats. Som kjent endte hun sitt liv på bålet, dømt som heks av en geistlig rett, men senere ble hun kanonisert som helgen.

Ikke alle menn har vært like negative i sin holdning overfor kvinnen. Vi leser om kirkefaderen Hieronymus i det 4. årh., at hans ord falt i god jord hos høyadelens kvinner. Han grunnet klostre både for kvinner og menn. Det var i nonneklostrene, som ble spredt over hele kristenheten, at kvinnene fikk leve sitt eget liv i bønn og i praktisk tjeneste. Her finner vi de overordnede stillinger. Her finner vi de store lederskikkelser med den største utøvende myndighet. Og fra klostrene fikk kirken etterhvert flere kvinnelige helgener.

Helgenen fremfor alle, overordnet alle, er jomfru Maria. Dette kvinnelige innslaget i kristendommen gjennom dyrkelsen av Maria må ha betydd mye for kvinnene. Hos henne fant de trøst og til henne kunne de gå med sine bekymringer.

Gjennom kirkehistorien møter vi spenningen mellom de to syn: Eva, forførersken - Maria, den rene jomfru. Og Maria ble sinnbilde på den hele og ubestikkelige personlighet.

Gjennom Mariadyrkelsen, kvinnelige helgener og nonneklostrene ble kvinners fullverdighet som menneske bevart i lys av Jesu ord, trass i at hedenske og fremmede tanker kom inn.

Luther (f.1493) hevdet med styrke ethvert menneskes absolutte menneskeverd. Mann og kvinne er skapt i Guds bilde, og Gud vil at hans verk skal holdes i ære. Derfor må ikke mannen forakte eller forhåne kvinnen, skriver han.

Luther tok avstand fra Mariakultus, helgendyrkelse og klosterliv. Jomfruens bilde ble revet ned av veggen, og klostrene ble stengt. Men denne neddriving etterlot seg et tomrom som, i hvert fall ikke den Lutherske kirke, har maktet å fylle. Det kom ikke noe reformprogram som åpnet for kvinners innsats, ingen offentlig tjeneste eller embete for henne. Luther gjorde den kirke som fikk bære hans navn, mer maskulin enn den katolske.

Florence Nightingale gråter høylytt og skriver i sin dagbok:

"For menn har kirken embeter. Hva har den for kvinner? Jeg ville ha skjenket dem mitt hode, mine hender, mitt hjerte. Den ville ikke ha dem. Jeg fikk det råd å brodere i min mors salong, eller om jeg ble kjed av det, å gifte meg og ta meg ut ved min manns bord".

Mye har endret seg. Dagens tema er for oss en selvfølgelighet. Men denne selvfølgeligheten, kvinnens rett til å preke, er så visst ikke skjedd uten kamp.

Tilbake til Gal.3:28. Her finner vi, slik vi nevnte innledningsvis, NTs menneskesyn, et syn helt i tråd med skapelsesberetningenes likeverdighetstanke. Her har vi kimen til dagens bevegelse/raske fart mot stadig større anerkjennelse av kvinners tjeneste i kirken.

Det er her i Gal.3:28 tale om tre skillelinjer:

1. Skillet mellom jøder og grekere, dvs, mellom Guds utvalgte folk og hedningefolkene. På Paulus sin tid var det mange som ønsket å opprettholde denne grensen. Galaterbrevet og store deler av NT forøvrig, tok opp kampen. Resultatet ble at "det gjerdet som skilte" ble revet ned. (Ef.2:14)
2. Den andre grensen er den mellom slaver og frie mennesker. I våre dager forstår vi vel knapt hva dette skillet egentlig har betydd for mennesker som var rammet av det. Slaveriet er i det store og hele opphevet, noe som nettopp skyldes evangeliet og dets menneskesyn. Men det er ikke noe problem heller å finne bibelvers som begrunner at slaveriet burde vært holdt i hevd (Ef.6:5; 1.Kor.7:24). Det er den samme slags begrunnelse som har vært brukt for å gi apartheidstaten en bibelsk legitimitet. Men det er klart for alle som vil se, at i Kristus er grensen mellom trelle og fri opphevet. Og prinsippet for opphevelsen av slaveriet ligger i evangeliets menneskesyn. Det er en konsekvens av Jesu ord, selv om det tok lang tid før kirken vokste opp til en sterk og levende vekst som kunne endre de gamle ordninger.
3. Den tredje skillelinjen, mellom mann og kvinne, står der ennå. Om ikke i vår sammenheng, så er det fremdeles mange steder ikke det samme å være mann som kvinne når det gjelder retten til å forvalte Guds ord. Men kimen til likeverd som fører til likestilling ligger der, om man våger å ta den på alvor. Vi bekjenner jo ikke en Gud som har trukket seg tilbake for å konservere det som allerede er skjedd. Vi bekjenner en Gud som er i stadig virksomhet med å skape nytt det

som synden har ødelagt. Gud fortsetter å føre fremover der verket som han begynte med Jesus.

Jeg tror at Gud i dag, i vår kirke, lar oss forstå hva det betyr at "i Kristus er det ikke mann og kvinne, for vi er alle ett i ham." Jeg tror den gjensidighet og det likeverd som det blir mellom mann og kvinne, når begge kan få være Ordets tjenere i Kristi kirke, er et vitnesbyrd om at dommen og underordningen etter syndefallet blir overvunnet ved frelsen i Jesus Kristus. Og dette er et klenodium så verdifullt, at vi ikke har råd til å fortrenge det.

KVINDER I PRÆSTETJENESTE

af **Jörgen Rasmussen,**

Situationen i Norden.

I mange år har det været en selvfølgelig kendsgerning, at Metodistkirken anerkender og indsætter kvinder i præstetjenesten. Begyndelsen til denne praksis skal findes helt tilbage i metodismens første årtier i England. I de fleste nordiske landes årskonferencer har der været kvindelige præster i flere årtier, så fænomenet er ikke uvant for det nuværende kirkefolk. Internationalt har Metodistkirken været en foregangskirke i den efterhånden alment ökumenisk accepterede praksis at ordinere kvinder på lige fod med mænd.

Den metodistiske tradition på dette område er ikke vanskelig at påpege. Men ved nærmere eftertanke har der, i lyset af traditionen og den teologi, vi påberåber os på dette område, været bemærkelsesværdigt få kvindelige præster i de nordiske Metodistkirker. De få, der har været, har akkurat været nok til på den ene side at stadfæste og ikke betvivle de kvindelige præsters stilling og på den anden side at overflødiggøre enhver kritik, som kunne have været et positivt incitament til udviklingen af en teologi med tilfredsstillende dybde.

Det er påfaldende, så lidt der af nordiske metodistteologer er skrevet om kvinders adgang til præstetjenesten. Sulzbergers "Christliche Glaubenslehre" (Svensk oversættelse: "Den Kristna Trosläran") og biskop Odd Hagens "Vår Kristne Tro," to toneangivende metodistiske dogmatikker i over 80 år, nævner ikke emnet med en eneste linie. Det bliver ikke meget bedre i Odd Hagens specielle udgivelser om embedsforståelsen: "Kyrkans ämbete," og "Kyrka och sakrament." Biskop Nolan B. Harmons til dansk oversatte bog "Metodistkirkens liv og lære," som også har været stærkt opinionsdannende, har heller ikke fundet det vigtigt at

omtale de kvindelige præster. Professor Thorvald Källstad nævner emnet i sin bog "Den goda grunden," fra 1988, men kun i en omtale af BEM-rapporten.

Ved kirkens generalkonference i USA er udviklingen forløbet således, at betoningen af kønnenes ligestilling og spørgsmålet om inklusivitet præger behandlingen af ethvert emne. Det har været så selvfølgelig for de amerikanske kirker at tænke således. Og selv klare og indlysende forhold vil ikke fordrer en særlig omtale eller argumentation. Den situation afspejles både i "Lære og Kirkeordning for Metodistkirken," og i "The Ministry of the People of God, 1986," som er en af kirkens seneste dokumenter om embedet: Kvinders adgang til præstetjenesten omtales ikke, men forudsættes alment accepteret og forstået af hele kirken, hvilket på forhånd vil gøre ethvert forsøg på at tage spørgsmålet op til seriøs behandling til en indirekte betvivlelse af den erkendelse, som kirken har nået til for længe siden.

I de nordiske lande har debatten om kvindelige præster i de Lutherske majoritetskirker præget de sidste årtier. Skarpe grænser trækkes op mellem forskellige grupper, og en polarisering har fundet sted på grund af dette spørgsmål. Modstanderne har oftest haft rod i højkirkelige eller pietistiske kredse, som på andre områder har fællestræk med metodismen. Konfrontationen har direkte karakter af at være kirkesplittende i mange lutherske sogne. Samtidig har alle de nordiske teologiske fakulteter fået en markant tilgang af kvindelige studerende, således at der allerede nu er balance mellem mandlige og kvindelige kandidater. I Danmark er 2/3 af de immatrikulerede i 1991 kvinder. Og hvis udviklingen fortsætter, hvilket meget tyder på, vil fremtidens præstestand have en majoritet af kvinder.

Flertalskirkens situation og interne polarisering påvirker frikirkeligheden i de nordiske lande, så her er der også en splittelse p.g.a. spørgsmålet. Vi, som metodister, kan ikke støtte os til en enig frikirkelighed, som vi ofte gør i pragmatiske ting, for den findes ikke.

Det er vores kontekst i den Nordiske Metodistkirke. Moderkirkens udvikling internationalt er på en måde gået os forbi. Nu aktualiseres kvindepæstteologien i vore lande, men i den amerikanske metodisme er det et overstået, uaktuelt og historisk stade. Den almene kirkelige og samfundsmæssige situation i Norden påvirker tydeligt Metodistkirken derhen, at det først er nu, samtidig med udviklingen i den Lutherske Kirke, at den massive tilgang af kvindelige metodistpræster kommer. Teologien har vi haft så længe, at det næsten er svært at grave den frem og forny den igen, men tilgangen af kvinder kommer først nu og påvirket udefra.

Ved flere teologiske seminarier i USA udgør de kvindelige studenter i dag op mod 50 %.

Præsteuddannelsen, både ved de teologiske seminarier og ved universiteterne, har ikke været gearret til at takle denne udvikling. Feministteologiens nordiske repræsentanter har haft svært ved at blive betragtet som seriøse teologer på uni-

versiteterne, og på seminarierne har der desuden været problemer med at sætte slagkraftige argumenter bag det, der umiddelbart er så selvfølgelig.

Situationen er ikke gjort lettere af, at der er en tydelig tendens til at parallelisere splittelsen omkring kvindepræst-teologien med andre grænsedragninger, først og fremmest omkring bibelsyn og fundamentalismen, men også ekklesiologiske divergenser. Denne sammenkobling af temata og parallelisering af problemstillinger, som i sit indhold ikke har noget med hinanden at gøre, har i særdeleshed belastet sagligheden og skærpet kravet om at udvikle en metodistisk embedsteologi i en moderne nordisk kontekst..

Set fra menigheds og græsrods perspektiv skal det endvidere nævnes, at folk lader sig påvirke af omgivelserne. Unge kvindelige præster skal i højere grad end deres mandlige kolleger kæmpe for at blive accepteret. Deres værd er ikke altid forudsat, men de må bevise deres duelighed. Det kan også knibe med forståelsen når det går op for folk, at kvindelige præster kan gå hen at få børn og i det hele taget fungerer som andre kvinder. Menighederne er ikke vant til at forholde sig til: den kvindelige præst, der er alene; den kvindelige præst, der er gift og hvis mand enten er dominerende eller underlegen; den kvindelige præst, der er gift med en præst, som kan være jaloux over ægtefællens succes i menighedsarbejdet. Det er en helt ny situation, hver gang en kvindelig præst skal indsættes i nyt embede.

De senere års konservative tvær- og parakirkelige organisationers fremkomst har også betydet, at kirkens unge påvirkes imod vor egen tradition. Det sker på bibelskoler, ved fælleskirkelige aktiviteter og ved den øgede i øvrigt positive udveksling af inspiration, der finder sted nu. Unge metodister har betvivlet kirkens praksis med kvindelige præster og efterlyst en forklaring. Den situation var utænkelig for 10 - 15 år siden.

For de unge kvindelige præsters egen identitet er de første tjenesteår betydeligt sværere end for deres mandlige kolleger. Der er for få erfarne kvindelige præster i tjeneste, til at de unge kvinder har en rimelig chance for dels at finde forbilleder at orientere sig efter, dels at være tæt nok på de få kvindelige kolleger, der er, til at det bliver udbytterigt. Når de unge kvindelige præster er i en presset ansættelse, vil de let enten blive mere overfølsomme overfor kritik eller blive unødvendigt aggressive. Det sætter sit præg på en præst, hvis vedkommende ofte skal forsvare sig selv og argumentere for sin egen legalitet. Hverken udviklingen af en overfølsom eller en aggressiv præstetype er gavnlig for tjenesten.

Den nyere feministteologi, som er ude i et meget større og bredere ærinde, end det her rejste problem, har flere gode repræsentanter i den internationale metodisme, og de har absolut et seriøst bidrag at give til udviklingen af vor teologi om kvinder i præstetjenesten.

Kvinden i Det gamle Testamente.

Det gammel-jödiske samfund var stærkt patriarkalsk. Fædrene og mændene havde rettighederne og forpligtelserne. Mændene var traditionsbærere, og alting blev beskrevet i forhold til dem. Stamtavlerne f.eks. i 1.Mos. 5:10 og 25; Krön. 1-9 og Matt 1, Luk.3:23-38 indeholder med få undtagelser kun fædrenes navne.

Det gamle Testamente er ikke specielt negativt i sin beskrivelse af kvinden. Men den gennemgående kendsgerning, at alt beskrives ud fra mændenes forhold og synsvinkel betyder, at kvinden automatisk bliver underordnet manden. En kvindes liv var helt og holdens bestemt af den mand, hun blev gift med.

I 4.Mos.30 gives en lov for, hvorledes en kvindes løfte eller forpligtelse kan stadfæstes af hendes far eller ægtemand for at opnå gyldighed. Men i realiteten afspejler en sådan regel, at kvinden almindeligvis er en umyndig person.

I de ti bud, 5.Mos. 5:21 og 2.Mos. 20:17, omtales forholdet mellem mand og kvinde som et ejendomsforhold. Den personlige ejendomsret er en forudsat og indiskutabel norm. Kvinden ejes parallelt med mark, slave, okse og æsel. I skilsmisellovgivningen 5.Mos. 24:15 bliver mandens ejendomsret over kvinden yderligere understreget.

I reglerne om arveret kan vi imidlertid se, at kvindens umyndighed ikke er total. Hun tilkendes f.eks. i 4.Mos. 27:1-11 og 4.Mos. 36:89 begrænset arveret.

Ligeledes er den gammeltestamentlige beskrivelse af ægteskabet og seksualiteten, i skarp kontrast til nabofolkernes legaliserede prostitution og frugtbarhedskult, en relativ værdsættelse af kvinden. I Hoseas kapitel 1 - 3 er forudsat et ægteskabsideal, hvor renhed og trofasthed er væsentlige værdier. Hoseas' profetiske tjeneste tager udgangspunkt i hans egen fortvivlede ægteskabssituation, der bruges allegorisk om forholdet mellem Jahve og folket. I Höjsangen værdsættes erotikken. Det har været almindeligt at tolke Höjsangen allegorisk i lighed med Hoseas, altså at den menneskelige erotik billedligt udtrykker forholdet mellem Jahve og Israel. Men det er også blevet påpeget, at Höjsangen kan være et helt igennem profant digt, som vil fastholde, i modsætning til de omkringboende folkeslags frugtbarhedskult og åndeliggørelse af seksualiteten, at den menneskelige erotik er legal, god og skabt af Gud. Pointen er, at kvinden ikke nedgøres i beskrivelserne af seksualiteten, men fremhæves som et billede på folkets kærlighed til Gud.

I stedet for at betone kvindens underordnede stilling, kan det være mere givende at spørge, hvorpå mandens overordnede status hviler? Der er ikke noget, der tyder på, at de gamle hebræere angav nogen principiel eller biologisk begrundelse for forholdet mellem mandens og kvindens status. De mange undtagelser på kvindens almene underordnede status bekræfter denne formodning. Den fundamentale begrundelse kan have med den religiøse forpligtelse at gøre.

Pagten mellem Jahve og Israel indgås for Israels vedkommende af alle mændene. Det kommer tydeligt frem i det store afsnit om at holde loven i 5.Mos.

28 - 30, især 5.Mos. 29:1 - 13. Omskærelsens tegn som føres tilbage til Abraham i 1.Mos. 17 vedrører kun mændene, og omskærelsens senere rituelle praksis, 3.Mos. 12:3, omfatter kun drengbørnene, i modsætning til andre nabofolks religiøse praksis, f.eks. i en gren af Islam, som jo er udsprunget af Jödedommen, hvor omskærelse af piger er almindeligt.

Tydeligst kommer mandens særstilling frem i påskefejringen i 2.Mos. 12. Det er familiefaderens religiøse ansvar, at påsken fejres. I reformperioden under kong Josias og forgængeren Ezekias påberåbes ligeledes mændenes religiøse ansvarlighed, 2.Krön 30:7-9 (2.Krön.30) og 2.Krön 35:4-6 (2.Krön 35).

Jödedommen.

Som en følge af det Babylonske Eksil og den efterfølgende reform under Ezra vokser synagogevesenet frem, og der sker en tydelig individualisering af det religiøse liv. Tyngdepunktet forskydes fra tempelkulten til synagogen og individet.

En følge heraf bliver, at mandens religiøse forpligtelse tilpasses den nye situation. Synagogeskolen vokser frem for at drengene kan undervises i den jödiske religion. Toraen og Talmud og de forskellige höjtiders bönner er den væsentligste del af undervisningen, som faderen har et særligt ansvar for, at sønnen erhverver. Jesus som tolvårig i templet, Luk.2:41-52, skal ses i denne tradition. Formålet med undervisningen skal føre frem til, at 13 årige drenge kan betragtes som voksne, myndige traditionsbærere, som dels i deres familier kan stå for de religiøse skikke, dels i synagogen kan varetage den religiøse forpligtelse: at hjælpe til med oplæsning af de hellige skrifter. I denne tradition skal teksten om Jesus i Nazareth synagoge forståes, Luk.4:16-22.

Hvis den antagelse er korrekt, at mandens status i forhold til kvinden primært er knyttet til hans religiøse forpligtelser og ansvarlighed og dertil hørende uddannelse, vil situationen ændres afgørende, hvis kvinden; af retsmæssig autoritet, tilkendes anden religiøs status. Ændres hendes religiøse status, vil hendes position i samfundet også ændres. Endvidere er antagelsen et interessant korrektiv til moderne kristne familiers praksis, hvor det oftest er kvinden, der i hverdagen har hovedansvaret for den religiøse oplæring af børnene.

Til at afbalance det mandsdominerede jödiske samfund må det fremholdes, at kvinden trods det, der er skrevet, ikke var total religiøs umyndig. Hendes religiøse bemyndigelse drejede sig blot om noget ganske andet. Kvindernes oplæring havde med kökkenet og hjemmet at gøre. Se kvindernes lovprisning i Ordsp. 31:10-31 og Ordsp.18:22, 19:14. Spiseforskrifterne, de religiøse familiefester og private renselsesriter skulle praktiseres. Ved at læse især Mosebøgerne f.eks. 3.Mos. 11, og erindre sig rabbinernes overleveringer, er det ikke vanskeligt at indse, at disse ting havde en stor religiøs betydning. Det var bestemt

ikke kun praktisk og underordnet. I en lovreligion, som Jödedommen var, havde det langt større værdi end vi f.eks. ser at forskellige moralkodeks har i kristne sammenhæng. Kvinder havde nogen religiös myndighed, ikke som mænds, men af en anden art.

"Tal ikke meget med kvinder," hedder det i Pirke Abot 1:5, og i et andet jödisk skrift advares der mod at give en datter indsigt i loven.

Præstetjenesten i Det gamle Testamente.

I 5.Mos.18:1-8 omtales det levitiske præsteskab. Uddybning i 3.Mos.21; 4.Mos. 1:48-52,+kap.3,8 og 18. Det levitiske præsteskab er hele Levi stamme, som udvælges til at tage sig af hele folkets religiöse forpligtelser, hvilket vil sige tjenesten ved åbenbaringsteltet, Tabernaklet. Da det er mændene i Levi stamme, der er religiöstmyndige, er det naturligvis mændene alene, der udgør præsteskabet, selvom hele stammen udvælges. Men det levitiske præsteskabs eneste kvalitet i forhold til samtlige religiöst myndige personer i folket er, at de er udvalgt af Herren. En kvalitet, som ikke kan tilskrives personerne, og som er helt parallel med Israels position blandt alverdens folkeslag: udvalgt af Herren, Guds ejendom, Guds öjesten. De er menneskers "offer" til Jahve, som stedfortrædende for alt det förstefödte, og de er Jahves "gave" tilbage til mennesker som Hans talerör og repræsentant, 4.Mos. 8:16-19.

I overgangsperioden mellem Dommertiden og Kongetiden får vi det indtryk, at det fungerende præsteskab er Hellige personer, som er oplært ved helligstederne för kulten centraliseres omkring templet i Jerusalem. 1.Sam 1 - 4 fortæller således om efraimitten Samuel, som oplæres til præstetjeneste hos præsterne Eli, Hofni og Pinehas. Grænserne mellem præster, seere og profeter er flydende. Perioden giver klart indtryk af, at Levi stamme ikke er en begrænsende faktor for præsteskabet, men præster rekrutteres af gruppen alment religiöst myndige personer efter kriterierne: udvælgelse, kald og oplæring.

Förste Krönikebogs 23 - 27 kapitel omtaler tempeltjenestens udvikling efter Davids og senere Josias' centralisering af kulten. De mange skifter indenfor hvert tjenesteområde vidner om en turnusordning, hvor et omfattende antal almindelige israelitter gör tjeneste i perioder, og hvor præsternes, levitternes og andre embedsskifter ikke er sammenfaldende størrelser. Helt frem til nytestamentlig tid fungerer skifterne. Det vidner beretningen om Zakarias i Luk.1:5-22 om.

Forskellige præsteslægter gör sig gældende, primært ved besættelse af ypperstepræstembedet, Arons efterfølger; og her er det forskellige kriterier, der fremføres som udmærkende argument. Ligeledes spiller den biologiske arvefølge en afgørende rolle.

Det Zadokidiske præsteskab går tilbage til præsten Zadok på Davids tid. Omtales i 1.Kg 1:26-45, men omtales også i eftereksilsk tid f.eks. i Ez. 44, hvor genetableringen af tempeltjenesten forudsiges.

Det Hasmonæiske præsteskab går tilbage til Makkabærtiden. Her er der tale om et egentligt valg foretaget af folket og derefter en arvefølge.

Det Boetusæiske præsteskab indsættes af Herodes den Store og er sadukæernes parti. I denne præsteslægt indgår Annas og Kajfas på Jesu tid, og Jesus retter ikke nogle specielle angreb mod dem.

Specielt i Kongetiden, hvor tempelkulten har sin mest betydningsfulde periode, tyder det på, at grænserne for at indgå i præsteskabet og tempeltjenesten er foranderlige. I eftereksilsk tid ændres templets position, og den politisering, der lige fra Kongetiden havde influeret ypperstepræstembedet, bliver mere tydelig.

I den sidste del af Kongetiden retter profeterne en sønderlemmende kritik mod hele tempelkulten. Det voldsomste angreb leverer Esajas i 1:11-18. Hele offerkulten kaldes en vederstyggelighed, som Gud væmmes ved. Amos. 5:21-24, Hoseas 8:11-13 og Jeremias 6:19-20; 14:12 er lige så hård kritik af tempelkulten. Også i Salmernes Bog, Ps.51:18; 40:7; 50:7-13, finder vi tydelige spor af opgøret med den forfejlede gudsdyrkelse. Hoseas retter imidlertid i 4:1-14 og 5:1 kritikken direkte mod præsterne. Deres præstetjeneste vil ikke lykkes, fordi deres fordærvede livsførelse står i vejen.

Dette opgør med præstetjenesten og kulten, flytter tydeligt og overbevisende fokus væk fra den formelle og lovmæssige regulering af præstetjenesten og over til en mere karismatisk betoning af præstens tjeneste, hvor etisk, individuel renhed samt troskab overfor budskabet er afgørende. På en måde falder de tidligere opsatte grænser for præsteskabet, og det oprindelige princip med Jahves kald og udvælgelse bliver igen rådende, dog ikke tillempet på en gruppe, levitter eller præsteslægt, men på individet.

Templets vigende betydning i takt med synagogevesenets fremvækst har måske endnu større interesse for en kristen embedsteologi. De kristne menigheder vokser frem indenfor diasporajødernes synagogemenigheder. Grundstrukturen i den kristne gudstjenesteliturgi og den kristne menighedsstruktur har sin direkte forberedelse og sit sidestykke i den jødiske synagogegudstjeneste og menighed. De tjenestegørende i de jødiske synagogemenigheder var ikke reguleret efter de omfattende regler, som gjaldt templet. Synagogen blev betjent af menigmand fra lokalsamfundet. Prædikenen, som var skrifttolkning, kunne synagogeforstanderen i princip opfordre enhver til at holde. Synagogevesenet var på en måde en ekstraordinær forordning, som kan ledes tilbage til tiden i det Babylonske fangeskab. Under senjødedommens individualisering af det religiøse liv, kom synagogen til at spille en stadig større rolle. Synagogevesenet med synagogeforstander og prædikanter, som rekrutteres fra den brede gruppe af religiøst myndige personer, er på en måde en lægmandsbevægelse i forhold til den præstelige tempelkult. Og synagogen blev i

senjödedommen ikke kun betragtet som en erstatning for templet. Det faktumm at man i Jerusalem, hvor templet jo lå, opførte en synagoge, vidner om dette.

Den kristne menighed har rod i synagogemenigheden, og dens struktur overtages. Templets og det egentlige præsteskabs funktion afvikles. Kristologisk tolket sker det med Kristus. Det ligger i, at Jesus selv sammenknytter sin död og opstandelse med udsagnet om templet, der skal nedbrydes og opbygges på tre dage, Matt.26:61. Mattæus ser denne profeti opfyldt ved Jesu död, Matt.27:51+54, da forhænget flænges, og Gud i billedlig forstand "befries" fra tempelbygningens "Aller Helligste." Historisk afbrydes templets funktion af Romernes ödelæggelse af Jerusalem i år 70e.Kr. Men den kristne menighed, som er en synagogemenighed, opfatter sig selv som det nye tempel. Det ligger i pinseunderet, Apg. 2, hvor Gud tager bolig i menneskene, og det udtrykkes f.eks. af Paulus i 1.Kor.3:16-17 og tydeligst i 1.Pet 2:4-lo, hvor også det nye præsteskab, nemlig det almindelige præsteskab, præsenteres.

Templets kulthandlinger fortsættes ikke, hverken indenfor Jödedommen eller Kristendommen. Dog kan man fremføre, at templets kulthandlinger har sin videreförelse i den kristne nadverfejring og i dåbshandling, som er det nye pagtstegn og som i rituel form giver Kristi forsoningsdöd og opstandelse gennemslagskraft i gudstjenesten. De to nye pagtstegn har også forbindelsen tilbage til de to gamle pagtstegn; påskefejringen, som er det kollektive tegn, og omskærelsen, som er det individuelle tegn. Her mödes templets og synagogeväsenets parallelle traditioner, og her forenes Det gamle Testaments præstetjeneste og synagogens lægmandsbetjening og får nyt udtryk.

Kvinder i ekstraordinær tjeneste.

Trods kvindens alment tilbagetrukne position i Israels religiöse liv og præstetjeneste, er det ikke vanskeligt at finde mange eksempler på, at Gud bruger kvinder også til funktioner, som almindeligvis blev varetaget af mænd.

I patriarkhistorien omtales folkets mödre: Sara, Rebecca, Lea og Rakel. Især Rebecca, 1.Mos. 24 - 27, skildres som en stærk person, der holder fast ved arven, og vis beslutninger er afgörende for udviklingen.

Så tidligt som i den Mosaiske tid möder vi kvindelige profeter og sangere. Mirjam i 2.Mos.15:20-21.

Beretningen om Debora i Dom 4 og 5 viser, at en kvinde kunne være både profetinde og dommer.

I Ruths bog möder vi No'omi og Ruth. De omtales som trosvidner til almen efterfölgelse.

Under oprydningen i templet under kong Josias, spiller profetinden Hulda en afgörende rolle i tolkningen af lovbogen, som menes at være hovedindholdet i 5.Mosebog.

Esthers bog og den apokryfe Judiths bog beskriver to kvinder, som i henholdsvis Persisk og Babylonsk eksil udmærker sig ved, som Guds redskaber, at afværge overgreb på det jødiske folk.

Også Esajas nævner en profetinde i et af sine syn, Es. 8:3.

Ezekiel går imod kvindelige profeter i Ez.13:17-23.

Den kommende og forventede åndsudgydelse i Messiastringens frembrud omtales flere steder. Det vil omfatte "hele folket," "hele huset," "alle." Men i Joel 3:1-2 udpensles hvem åndsudgydelsen gælder, så intet overlades til fantasien. Her nævnes døtre og trælkvinder, og formålet med åndsudgydelsen er den profetiske tale. I Apg.2:16-18 benytter Peter den nævnte Joeltekst til at forklare pinseunderet.

Omtalen af profetinden Anna i Luk.2:36-38 antyder, at der ikke er noget odiöst i, at en kvinde kan være profet i templet på Jesu tid.

Bemærk i øvrigt hvorledes Mariæ lovsang i Luk.1:46-55 har klar forkyndelseskarakter og er blevet behyttet som sådan i hele den kristne tradition.

Endelig skal nævnes, at Jesu stamtavle i Matt.1:1-17 fremhæver tre kvinder: Tamar, hedningen Ruth og Davids uretmæssige hustru Batseba.

Alle disse positive eksempler på kvinders ekstraordinære tjeneste, forstærkes på baggrund af de gammeltestamentlige beretninger om kvinder, der havde en stor og negativ indflydelse på den religiøse udvikling f.eks. dronning Jesabels indførelse af Ba'al's dyrkelse i 1.Kg.18:4 + 13 eller gruppen af kvinder i Jer.44:15ff, der fører an i tilbedelsen af afguden Himmels Dronning eller de kvinder, der gjorde tjeneste i afguderiets frugtbarhedskult, som religiøst prostituerede, Hos.2:1-13.

Jesus og kvinderne.

En ortodoks jøde på Jesu tid kunne hver morgen takke Gud for, at han ikke "var blevet født som spedalsk, kvinde eller hedning."

Den samme selvhævdende og selvretfærdiggørende holdning genspejles i Jesu lignelse om tolderens og farisæerens bønner i helligdommen i Luk.18:9-14.

I skarp kontrast til denne holdning indtager Jesus en radikal anderledes holdning til kvinden. Han forholder sig til kvinden, som til en ligeværdig. Han viser hende respekt og tilkender hende fuld religiøs myndighed. Jesu værdsættelse af kvinden må af samtiden have været opfattet som en voldsom provokation.

På en måde kommer Jesu holdning mest radikalt til udtryk i teksterne med børnene og kvinderne, Mark.10:13-16, med paralleltekster i Matt. og Luk. Her myndiggør Jesus de mest umyndige, nemlig børnene, og dermed er alt i grunden sagt.

Men evangelierne savner ikke eksempler på, hvorledes Jesus i møde med kvinder forandrer deres religiøse status:

1. Én serie undergerninger har kvinder som målgruppe. Peters svigermor, Mark.1:29-31, er et af de første helbredelsesundere hos Markus. I Mark.5:22-42 og paralleltekster hjælpes to kvinder. Rammeberetningen fortæller om opvækelsen af synagogeforstanderen Jairi 12 årige datter. Midt i teksten gengives Jesu møde med den blødende kvinde, som han ikke behandler om uren i følge 3.Mos.15:25-27, men helbreder. Lukas har to underberetninger med kvinder: Helbredelsen af den krumbøjede kvinde i Luk.13:10-17, og i Luk.8:1-3 fortælles om Maria Magdalene, Johanna, Susanna og andre kvinders helbredelse fra onde ånder.

2. To tekster handler om, at Jesus udfører undergerninger, hvor et væsentligt motiv er at sikre nogle kvinder deres livsgrundlag. Det drejer sig om enken fra Nain, Luk.7:11-17, der får sin eneste søn tilbage, og endvidere om søstrene Marta og Maria, Johs.11:1-44, der får deres bror og forsørger Lazarus tilbage.

3. Lazarus' opvækkelse danner overgang til den næste gruppe tekster, der handler om, at Jesus fører indgående samtaler med kvinder om åndelige spørgsmål. Jesus betragter tilsyneladende Marta og Maria som fuldt værdige til at beskæftige sig med de religiøse spekulationer og troen til trods for, at de ikke har gået i synagogeskolen. Jesu samtale med de to søstre ved en anden lejlighed gengives i Luk.10:38-42. Her benævnes Marias interesse i det åndelige som "et er nødvendigt," og "den gode del."

I forbindelse med Lazarus' opvækkelse efterlyser Jesus Martas tro, Joh. 11:26-27. Ved beskrivelsen af den kana'anæiske kvinde i Matt.15:21-28 overvældes Jesus af kvindens tro, og han værdsætter hendes påtrængende iver, selvom hun er hedning.

Den mest omfattende enkelte tekst er Jesu møde med den samaritanske kvinde ved Jakobsbrønden, Johs.4:1-42. Hele symbolsproget med livets vand, som Jesus vil give hende, kræver ingen forklaring. I omfang, indhold og dybde er der kun få andre refererede personsamtaler i evangelierne, der kan måle sig med denne. Hvis vi kun havde denne ene tekst, var det alligevel tilstrækkeligt til at kunne hævde, at Jesus gav kvinderne fuld adgang til det religiøse liv med den konsekvens, at kvinderne herefter kunne indgå ligeværdigt i tjenesterne i synagogemenigheden. Bemærk v.27, at disciplene undrede sig over, at Jesus talte med en kvinde; v.29, gengiver at kvinden forkynder ved at henvise andre til Kristus; v.39 fortæller om resultatet af hendes forkyndelse: mange mennesker kommmner til tro.

Den sidste beretning hvor Jesus værdsætter en kvindes positive, religiøse udfoldelse er i Matt.26:6-13 parallelt i Johs.12:1-7, hvor Jesus salves, og hvor han befaler, at kvindens gerning skal forkyndes til efterfølgelse for eftertiden.

4. Endelig skal der omtales en gruppe evangelistekster, hvor Jesus,uden at nogen kvinde beder ham om det, med ord angriber den almene nedgørelse af kvinden.

Egteskabsbrydersken i Johs.8:1-11 er en sådan tekst. Jesus befrier hende fra de skriftkloges og farisæernes hykleriske retfærdighedstrang og kræver en ny etisk livsførelse. Blandt Bjergprædikenens antiteser er der to afsnit, der handler om, at mænd ikke må ødelægge kvinders liv ved at kassere dem og skille sig fra dem, Matt.5:27-28 og 5:31-32. Ligeledes går Jesus i Matt.19:3-10 i rette med den udbredte skilsmissepraksis, hvor manden kunne skifte hustruen ud med en ny, og en tid efter skifte igen, altså succesivt polygami.

Ren - uren.

Vi griber tilbage til teksten om Jesu helbredelse af den blødende kvinde i Mark.5:25-34 og paralleltekster i Matt.9:20-22 og Luk.8:43-48. Her omstyrter Jesus en væsentlig bastion.

Der er tale om mere end en helbredelse og Jesu indrømmelse til kvinderne om at være ligeberettigede modtagere af hans frelsende gerning.

I 3.Mosebog kapitel 11 til 20 står der er hel samling love om de urene ting. Naturligvis urent i religiøs og ikke specielt i sundhedsmæssig betydning. Her nævnes sygdomme, spiseforskrifter, seksualregler og meget andet. I kapitel 15:19-33; 8:19 og 20:18 beskrives, at kvinder er urene i syv dage i forbindelse med deres månedlige blødning. Alt, hvad hun rører ved, bliver urent. Hun kan altså ikke omgås andre mennesker, hverken i synagogen eller i templet. I det apokryfe skrift, "Det uægte Matthæusevangelium," omtales f.eks. i 4. kapitel, at den 14 årige Maria, senere Jesu mor, bortvises fra templet for at hun ikke skal komme til at vanhellige templet med sin urenhed, sin menstruation.

Rækken af kapitler om det urene og vanhellige efterfølges i kapitel 21 af kravene til præsterne. De må naturligvis ikke være urene og vanhellige. Til de ting der gør en person uegnet til præstetjenete nævnes v.18 - 20 alle mulige fysiske handicaps. Se også 3.Mos.22:4-6.

Det er det samme grundlag et offerdyr kasseres på, se f.eks.3.Mos. 22:14-25, 5.Mos.15:21. Dette sammenfald kan ikke undre, for der er en tydelig sammenhæng mellem offerdyrets stedfortrædende rolle og præsteskabets udvælgelse og stedfortrædende rolle.

Urenhed, der medfører vanhellighed og afvisning, er i Det gamle Testamente noget ufuldstændigt, det betegner et brudt forhold, synden, og det kræver en genoprettelse. Urenheden er så gennemgribende, at Ezekiel i kap.18:5-6 f.eks. angiver, at en retfærdig mand besmittes med det vanhellige, hvis han ser på afguderne, skænder sin næstes hustru eller kommer en menstruerende kvinde for nær.

Argumentet har været fremført, at kvindens månedslige blødninger skulle være begrundelse nok til at udelukke kvinder fra præstetjenesten. Argumentet kan

forståes på grundlag af Det gamle Testamente alene. Men tingene ændres med Jesus.

I teksten, hvor Jesus helbreder den blødende kvinde, som selv er påfaldende bange for fordømmelse og bortvisning, viser Jesus, at han ikke accepterer den gamle forståelse af urenheder. Kvinden er ikke uren og vanhellig for Jesus, på samme måde som han heller ikke opfattede de spedalske, de blinde og lamme som urene, mangelfulde, syndige eller halve mennesker. Hendes tro værdsættes som tilstrækkelig og eneste betingelse for hans indgriben.

Jesus giver begrebet urenhed et nyt indhold, som tilsidesætter det gamle indhold. Se f.eks. Mark.7:1-23 med parallel i Matt.15:1-20. Her drejer urenheden sig om spisereglerne, men konklusionen er det samme: Mark.7:21-23, urenhed er menneskets onde tanker og egoistiske handlinger, altså et spørgsmål om etisk holdning og ikke et ydre synligt udtryk. Det endelige opgør med fordommene omkring urenhed sker i kristendommens forcering af grænsen mellem jøderne og hedningefolkene, et velkendt tema hos Paulus, men også i f.eks. Apg.10 og 11 i teksterne om Kornelius.

Det gamle krav om fuldstændighed og et genoprettet forhold kan med Kristi forsoningsværk siges opfyldt og tilregnet det enkelte menneske, formidlet via troen. På kristen grund må det siges, at alle mennesker er besmittet med syndens destruktive kraft, men synden gradbøjes ikke og ingen synd kan spærre et menneske vejen til Gud, til det Hellige, efter at Kristus en gang for alle har banet vejen fra Ham til mennesket.

På samme måde som vi på nytestamentlig grund kan afvise, at et fysisk handicap kan være en hindring for adgang til præstetjenesten, på samme måde må kvindens månedlige blødning afvises som nogen principiel hindring, selv om begge dele er omtalt som urenheder og derfor uforenelige med præstetjenesten i Det gamle Testamente.

I nutidige kristne kredse kan man dog finde svage spor af disse gamle, jødiske renhedskrav til kvinden. F.eks. kan man blandt indiske metodistkvinder finde tendens til at afstå fra at gå til alters for at modtage nadveren i menstruationsperioden.

Billeder fra kvindernes verden.

Jesu pædagogiske undervisnings metode var lignelsessproget. Han brugte billeder, som tilhørerskaren havde et direkte forhold til og kunne forstå. Det må have været påfaldende for samtiden, at Jesus hentede så relativt mange billeder fra kvindernes verden, som for de fleste mænd var fremmed. Det siger også noget om, at Jesus tager hensyn til kvinderne i folkemængden og specielt adresserer budskabet til dem

Lignelsen om kvinden der ælter surdej i melet gengives i Matt.13:33 og Luk.13:20. I Lukas 15, som er kapitlet om det tabte, der findes af den opsøgende Gud, Faderen, Ånden og Sønnen = hyrden, handler den midterste lignelse v. 11-32 om kvinden, der fejer hele huset for at finde en lille mønt. Lignelsen er en af flere tekster, som har været fremført som argument for dels det kvindelige princip i guddommen, dels at den kvindelige del primært er knyttet til Ånden. Heligåndens komme sammenlignes forøvrigt i Johs.16:21 med en fødende kvinde, hvilket en mand kan have umådelige vanskeligheder ved at forstå. Jesus indtager selv en kvindelig rolle, når han i Matt.23:37 vil samle Jerusalems børn som en hønemor. Den dårligt stillede kvinde, nemlig enken, fortæller Jesus lignelse om i Luk.8:1-8, og i Mark.12:41-44 og parallelt i Luk.21:1-4 bliver enkens fattige gave til templet fremhævet og værdsat. Lignelsen om brudepigerne gengives i Matt.25:1-13.

Korset og opstandelsen.

Det absolut vigtigste evangelierne siger om kvinder er, at en gruppe kvinder er hovedvidnerne til Jesu opstandelse. Alle fire evangelier beskriver meget omhyggeligt, hvordan kvinderne fra korsfæstelsen til opstandelsen er tættest på Jesus. Matt.27:55-56, 61; 28:1-10; Mark.15:40-41, 47; 16:17, 9-11; Luk.23:49, 55-56; 24:1-12, 22-24; Johs.19:25-27; 20:1-2, 11-18.

De fire evangelister er opmærksomme på at tydeliggøre kvindernes rolle.

For det første fortælles det, at kvinderne opholder sig på Golgatahöjen, da Jesus Korsfæstes og dör. Ligeledes følger de liget til Josef af Arimataeas grav. Her har kvinderne tydeligt haft en fordel frem for de elleve disciple. Som kvinder er de antagelig blevet opfattet som ufarlige. For disciplene har det været forbundet med større risiko at færdes nær Golgatahöjen. Men tidens kvindesyn har sandsynligvis været en beskyttelse for kvinderne, så de har kunnet bevæge sig nogenlunde uhindret blandt soldater, skriftkloge og andre modstandere.

For det andet fortæller evangelisterne samstemmende, at kvinderne var først ved graven dagen efter sabbaten. "Kvinderne" optræder ikke som anonym gruppe, men Mattæus, Markus og Johannes har omhyggeligt navngivne kvinder opremset både i Korsfæstelsesberetningerne og i opstandelsesberetningerne. Lukas har navngivne kvinder ved fortællingen om opstandelsen. Beretningerne er meget detaljerede især hos Johannes. Alle evangelister gengiver samtalen med englen, en mand i hvid klædning, to engle i hvide klæder, og at de får forevist den tomme grav. Mattæus v. 9-10 og Johannes v.14-17 fortæller, at den opstandne Jesus tager initiativet, kontakter kvinderne og pålægger dem, hvad de skal gøre.

For det tredje får kvinderne til opgave at viderebringe opstandelsesbudskabet. I Mattæus og Markus er det englen, der beordrer kvinderne til at fortælle disciplene det glade budskab. I Johannes kommer befalingen fra Jesus selv.

For det fjerde er alle fire evangelister samstemmende i oplysningen om, at kvinderne reelt er de første forkyndere af opstandelsesbudskabet. Hele den første dag efter opstandelsen havde disciplene ikke andre kilder end kvindernes beretning. Johannes bruger direkte ordet >αγγελουσα< v.18 (forkyndte, meddelte glædesbudskabet) om det, kvinderne gør.

Missionen för kirken.

Påsketeksterne efterlader et stærkt argument for, at kvinderne absolut er omfattet af missionsbefalingens almene udsagn, Matt.28:18-20. Jesus efterlod sig ingen kirke eller organisation, og han indsatte ingen til ordineret tjeneste. Men han efterlod sig en opgave; nemlig missionen, og kaldte mennesker til discipelforhold, efterfølgelse. Først som et resultat af missionen og efterfølgelsen, der blev praktiseret i den fra Jödedommen arvede synagogemenigheds struktur, voksede kirken med dens ordnede embeder frem. 1.Kor.1:21 sammenfatter de første kristnes selvforståelse i >δια της μωριας του κηρυγματος σωσαι< (gennem forkyndelsens dårskab at frelse ...).

I Apg. 1:14 hörer vi om kvinderne, der deltog i fællesbönnen i tiden mellem Kr.himmelfart og Pinse. Det fortæller om fællesskab omkring den opgave, dels at afvente kraften fra det høje, dels vidnetjenesten. Forkyndelsesopgaven havde ikke primært karakter af en rettighed eller frihed, men af en *forpligtelse*, på samme måde som forpligtelsen er et væsentligt indhold i kirkens ordinerede tjeneste. Og opgaven blev forvaltet i alvorlig respekt for Jesu ord om, at hvis de, der nu med ord overfor verden tolker, at Jesus er Kristus, bliver pålagt at tie, så skal stenene råbe, Luk.19:40. Ved eventuel tvivl om kvindens forpligtelse til at forkynde, kan det ikke være vanskeligt at indse, at kvinder kommer i betragtning för stenene. I Matt.21:16, hvor konteksten er den samme som Luk.19:40, tilkender Jesus spæde og diende börn retten til gennem lovsang at henlede verdens opmærksomhed på Kristus og dermed reelt at forkynde. Dermed knyttes forbindelsen til Mark.10:13-16, hvor börnene göres religiöst myndige. Adgangen til det religiöse liv og adgangen til opgaven sammenbindes. Dette tema, at indlemmelse i fællesskabet med Kristus direkte förer til opgaven og tjenesten, har været betonet i kirkernes dåbsteologier og er igen blevet fremfört i den ökumeniske teologi i BEM-rapporten afsnit III. 10, hvor der tales om dåb og tro. Konklusionen bliver da, at der absolut ingen begrænsende regler gives for at forkynde evangeliet, når man först er kristen.

Apg. 9:36-42 fortæller om den kvindelige discipel Tabita og hendes prisværdige tjeneste. Hun dör, men Peter kalder hende til live igen og genindsætter hende i tjenesten sammen med de hellige og menighedsenkerne v.41. I Apg.12:12-16

omtales moderen til Johannes Markus, muligvis ham, der har givet navn til Markusevangeliet. Denne Maria's hus var tilsyneladende et tilholdssted, en husmenighed, i den første tid.

I Apostlenes Gerninger 21:8-9 bliver vi informeret om, at en af de 7 fattigforstandere, Apg 6:5, evangelisten Filip fra Kæsarea, havde fire døtre, som havde den profetiske gave. Altså en gave til at tale givet af Helligånden. Paulus og hans missionsteam (Apg. 21 indeholder et af de såkaldte "vi-stykker,") besøger familien i Kæsarea. Stanley Jones skriver i sin bog "The Reconstruction of The Church On What Pattern?" at dette skriftsted alene er motivation nok for kvinders adgang til præstetjenesten.

Paulus og kvinderne.

Paulus var oldkirkens store dogmatiker, og han stod som eksponent for Kristendommens udbredelse udenfor de jødiske befolkningsgrupper. Derfor er det betydningsfuldt, hvorledes Paulus reformulerer og udvikler Jesu budskab og planter det i en ikke jødisk kontekst. Ved læsning af Pauli skrifter er det værd at bemærke, i hvilken grad hans farisæiske baggrund og uddannelse skinner igennem hans forkyndelse af Jesu lære.

Der er fire steder, hvor Pauli generelle og overordnede holdning kommer frem. Her udtrykkes det, at i Kristus forsvinder alle tænkelige grænser og forskelle, som mennesker har skabt og opretholdt.

Gal 3:28: Her er ikke forskel >ουκ ενι< , og så nævnes grupperne, som står i konfrontation overfor hinanden: jøde - græker, slave - fri borger, mand - kvinde >θηλυ<.

I Kol 3:11 udtrykkes det, at der ikke er forskel >ουκ ενι< men Kristus er alt i alle >παντα και εν πασιν Κριστος< , og registeret af modsætningsfyldte grupper er udbygget. Her er tillagt omskåren - uomskåren, hvilket griber dybt ind i forståelsen af den gamle pagts betydning efter Kristi komme, og uomskåren dækker såvel hedningene som kvinderne; og barbar - skyte er to befolkningsgrupper, som i den græske befolkning har samme diskriminerende betydning, som hedninge har blandt jøderne.

1.Kor.12:13 og Rom 10:12ff er de to sidste steder, hvor vi finder det overordnede syn, at der ingen principielle forskelle er på kristne mennesker. I 1.Kor.7:34 udtrykkes også en gensidighed og ligeværdighed.

Måske burde kapitel 2 i Efeserbrevet også nævnes her. Det handler ganske vist om jøder kontra hedninge. Men den generelle beskrivelse i Ef.2:13-22 af, hvordan Kristus nedriver det, der skiller >ο ποιησασ τα αμαφοτερα εν το μεσοτοιχον του φραγμου λυσασ, την εχθραν< som en konsekvens af

forsoningen >εν τη σαρκι αυτο> , kan uden videre overføres på andre modsætningsfyldte forhold.

Disse tekster har i en moderne tid direkte adresse til modsætningsfyldte grupper som: sort - hvid, fattig - rig, statsborger - flygtning, analfabet - uddannet, og naturligvis også mand - kvinde, selvom disse modsætninger ikke direkte nævnes.

Pauli missionsrejser.

I Apostlenes Gerninger har vi Lukas' beskrivelse af Pauli missionsrejser. Ved to tilfæles omtales kvinders betydning for missionens fremgang. Apg.16:1, 13-15 fortæller om kvinden Lydia og hendes ledende funktion. Hun holder sammen på den lille husmenighed i hendes hus, og hun sørger for at Paulus og hans rejsefæller kan forkynde evangeliet for dem.

I perikopen umiddelbart efter, v.16-21, helbreder Paulus en ung pige fra en dæmon.

Apg. 18:1, 18, 26, fortæller om kvinden Priskilla fra Korinth, der sammen med sin mand er Pauli medarbejdere i antageligt et par år. Priskilla nævnes ved navn tre gange i kapitel 18, så det er ikke rimeligt at tro, at hun kun følger med sin mand. V. 26 siger direkte, at de begge to underviser Apollos (sandsynligvis den senere fungerende prædikant i Korinth, se 1.Kor.1:12; 3:4-6; 4:6 og 16:12) om den kristne troslære:>Πρισκιλλα και Ακυλας προσελαβοντο αυτο και ακριβεστερον αυτω εζεντο τον οδον του θεου>.

Hilsener til / fra kvindelige medarbejdere.

I de nytestamentlige breve er der flere steder hilsener til medarbejdere i modtagermenigheden, som forfatteren har et personligt forhold til, eller hilsener til modtagermenigheden fra medarbejdere, som er kendt af modtagerne, men som i skrivende stund er sammen med forfatteren.

Romerbrevet har således i sidste kapitel en lang række hilsener af denne art. De fleste personer omtales meget kort. Men i Rom.16:35a berømmes Priskilla og hendes mand for deres mod. De omtales som ledere af en husmenighed:>οικον αυτων εκκλησιαν>. I Rom 16:1-2 anbefales kvinden Föbe, vor søster, som muligvis er overbringeren af hele brevet. Hun er menighedstjenerinde,>διακονον της εκκλησιας> Den opfordring som Paulus giver om at brevmodtagerne skal tage sig af hende, minder om den ret til timeligt underhold, som Paulus f.eks. i 1.Kor.9:11-13 skriver, at prædikanter har. I Rom.16:6 nævnes Maria. Hun må have haft en vigtig stilling siden det bemærkes, at "hun har arbejdet meget for jer,">πολλα εκοπιασεν εις υμας>. I v.12 nævnes tre kvindelige menighedsarbejdere eller missionærer: Tryfæna, Tryfosa

og Persis, som fremhæves. I v.15 omtales to kvinder: Julia og en søster til Nereus.

I Kol.4:15 hilses en husmenighed, som ledes af kvinden Nymfa.

I 2.Tim.4:19 er der igen en hilsen til Priskilla, og i v.21 nævnes kvinden Klaudia.

Paulus formaner i Fil.4:2-3 to kvindelige medarbejdere, Evodia og Syntyke, "som har kæmpet i evangeliets tjeneste sammen" med Paulus, >αιτινες εω τω ευαγγελιω συνηθλησαν<.

I Film. v.2 får søsteren Appia hilsen fra Timoteus og Paulus.

Endelig skal, udenfor de paulinske skrifter, 2.Johs.1 omtales: "den udvalgte frue og hendes børn," >εκλεκτη κερια και τοις τεκνοις αυτησ< I afsenderhilsenen kommer et lignende udtryk: "din: søsters, den udvalgte, børn ...," >Ασπαζεται σε τα τεκνα της αδελφης σου της εκλεκτης< Nogle fortolkere har fremført, at disse hilsener omhandler husmenigheder, som holder til hos en kvinde, der også er lederen.

I Johs.Åb.2:20-21 omtales Jesabel. Hun er profet og lærer. Hun accepteres i tjenesten, og anklagen mod hende er; at hun bedriver vranglære og leder til synkretisme.

Alle disse hilsener viser klart, at kvinder indgik i ledelsesfunktionen i Oldkirken. Betegnelsen diakon benyttes direkte. Fra Apg 6:3-6 ved vi, at kriteriet for udvælgelse af diakoner primært var et åndeligt og ikke et praktisk kriterium. Stefanus' og Filipus forkyndertjeneste får vi direkte indsigt i. Derfor formodes det, at alle de nævnte kvinder er udvalgt til deres tjeneste ud fra deres åndelige habitus og anerkendelse.

Menighedsleders karakter.

I Titus brevet kap. 1:5-9 anfører Paulus, at han pålægger Titus at indsætte ældste, >πρεσβυτερουσ<, og tilsynsmænd, >επισκοπον< i menighederne. Det er et tema for seg at analysere brugen af betegnelserne ældste og episkopos i Oldkirken, og forskellen fra jødekrigstne menigheder til hedningskrigstne menigheder har været diskuteret, og det ligger udenfor ærindet i denne artikel. Men indsættelsen af ældste og tilsynsmænd foreskrives. Pointen i denne tekst er, at der skal være tale om personer, som lever et etisk rent liv og har et godt omdømme. Med mange udtryk angives funktionen som ældste og tilsynsmand. De personlige kvaliteter understreges. Hvilket kön personerne skal have, siger teksten intet om. I de skandinaviske oversættelser har ordene "mand" og "han" været brugt og i debatten tillagt stor betydning. Det er ganske urimeligt, da de ikke forekommer i den græske tekst. Her må ords endelser nødvendigvis være et eller andet kön, men det er ikke tekstens pointe. Den nye prøveoversættelse på dansk rammer

indholdet meget bedre ved at skrive i v.6, "en ældste må være *en*, der ..."og, v.7, "som Guds husholder må en menighedsleder være *en*, som ..."Altså en person.

1.Tim 3:2-12 er i sit indhold parallelt med Tit.1:5-9. Det er personernes kvaliteter, og ikke kønnet der skal betones. Timoteusteksten har alligevel en tydeliggørelse, som understreger gyldigheden i denne tolkning. I v.11 står der: >γυναικας ωσαυτως σεμνας<, "drejer det sig om kvinder." Og så anføres et krav yderligere. Men formuleringen viser med al tydelighed, at teksten for også omfatter adgang for kvinder, og at kønnet ikke er nogen begrænsning.

Ordet præst benyttes forøvrigt ikke i NT i forbindelse med ledelsen af menighederne. "Præst" bliver senere betegnelsen, der dækker over tjenesterne opremset i Ef.4:11ff. Disse tjenester er ikke skarpt adskilte, men udtrykker forskellige accentueringer i den ene tjeneste.

Forholdet mellem helheden og det begrænsede.

Vi er på en måde igennem de nødvendige og overordnede bibelteologiske argumenter for at kunne konkludere omkring kvinders adgang til præstetjenesten. Men Pauli konstante opmærksomhed på konteksten, omgivelserne, de historiske og kulturelle forhold, afspejler sig i en række tekster. Det er væsentligt at vurdere, hvorledes Paulus lader arven fra Jesus og hans egen principielle lære få udtryk i konkrete menighedssituationer og se, om der eventuelt sker en afbøjning eller forstærkning i forhold til andet.

En bibelteologisk analyse af et givet tema kan give et fejlagtigt resultat, hvis den foretages på et for snævert og afstumpet grundlag uden at have de overordnede og gennemgående bibelske principper for øje.

Således bliver debatten om kvinders adgang til præstetjenesten ofte afsporet af forenkede fremstillinger. Ligeledes er en dialektisk fremgangsmåde uanvendelig. Hvis man ønsker at være bibeltro omkring dette emne, er det ikke muligt at foretage beskrivelsen i modsætningerne: sandt - falskt, rigtigt - forkert, hvidt - sort.

Paulus kan påberåbe sig rettigheder og samtidigt argumentere for ikke at gøre brug af dem. Han kan tale om frihed, som i sig selv er et gode, og samtidigt fastholde det fornuftige i ikke at benytte denne frihed. Paulus kan tale om de nye forhold, som kristentroen har medført, og dog insinuere, at virkeliggørelsen af de nye forhold kan medføre synd.

I 1.Kor.7:20-24 argumenterer Paulus for at slaverne skal forblive i slavestanden, selvom de kan blive frie, v.21. Problemstillingen for slaverne er i flere henseender parallel med kvindernes. Argumenterne for at fastholde slaverne i deres bundne tilstand på nytestamentlig tid og senere i historien at kæmpe for slaveriets ophævelse bør have vor opmærksomhed, når spørgsmålet om kvinderne skal behandles. Hvis det her angivne skriftsted skulle stå alene uden andet skriftmateriale, måtte kristne fastholde slaveriet til alle tider. (Kristus kaldes i Fil.2:7 for

slave, tjener, >δουλος<. Kristne har i dag ingen skrupler ved at kalde Pauli udsagn for historisk betingede og betegne slaveri som en vederstyggelig synd. Der er ingen problem i at se Pauli pointe i lyset af hans tid og samtidig begribe, at når den historiske situation ændres til noget andet, først og fremmest udviklingen af opinionsdannelsen i folket som styrende faktor, må kirkens stemme tale imod slaveriet. Sagt på en anden måde, Pauli kirke kunne leve med slaveriet, men det betyder bestemt ikke, at man ønskede at opretholde det, hvis ikke det var tvunget af omstændighederne. Retfærdigheden ville komme med Jesu genkomst.

Der må være et overordnet teologisk princip, som regulerer Pauli anvisninger på en klar måde. Og dette teologiske princip må kunne udskilles, så det dels kan bruges selvstændigt i andre forhold, dels kan frigøres fra de konkrete situationer, hvortil Pauli praktiske anvisninger er knyttet. Hvordan tør det antydes, at der i Det nye Testamente skulle være noget, der er vigtigere end andet, og hvad er det? Var Oldkirkens eskatologiske forståelse, det korte fremtidsperspektiv for Kristi forventede genkomst, en faktor, som forstærkede fokus på dette overordnede teologiske princip og virkede dæmpende på andre forhold?

Om at underordne sig for evangeliets skyld. Anstødelighed og forargelse.

Kristologiens inkarnationslære er af afgørende betydning for forståelsen af dynamikken i Guds frelsesgerning samt for forståelsen af, hvad efterfølgelsen, Imitatio Christi, er.

Kristushymnen i Fil.2:5-11 står som eksponent for denne lære. Andre tekster kunne nævnes f.eks. 2.Kor.8:9 hvor Kristi selvydmygelse medfører en nåde , >την χάριν του κυριου Ιησου, οτι δι υμας επιωχευσεν< eller Heb.5 8-14 hvor lydigheden, >υπακοη< er et nøgle ord, eller Es.53 tolket kristologisk. Men Filipperbrevets hymne påkalder sig størst opmærksomhed. Dynamikken i hele Kristi succesfulde frelsesinitiativ ligger i, at han, v.6, ikke beholdt sin ophøjede status for sig selv >ουχ αρπαγματον ηγησατο< , men han gav afkald, v.7, >εκενωσεν< og som tjener >δουλου< ydmygede han sig, v .8 >εταπεινωσεν< og blev lydig >υπηκοοσ< Hele denne grundholdning, at ofre og tømme sig selv for at opnå et højere og mere værdifuldt mål, er inbefattet i kenosistanken, som er den tekniske term for dette.

Konteksten til Kristushymnen Fil.2:1-5 og 2:12-15 gör det helt klart, at denne kenosis er en afgørende del af efterfølgelsen, "Christi Imitatio." Ikke afkaldet i sig selv, men afkaldet som redskab til at nå et højere mål, nemlig kontakt med verden, formidlingen af frelsestilbudet, det forsoningsskabende, forkynde glædesbud, Guds Rigets frembrud.

Romerbrevet 15:1-9 skal yderligere anføres som skriftargument for den principielle tanke hos Paulus, at opfordringen til at afstå fra at gøre brug af en opnået

rettighed eller kvalitet er en selvfølgelig parallel til Jesu afståelse fra Guddommelig magtanvendelse og status, og bør aktualiseres når den pågældende rettighed eller kvalitet enten står i vejen for frelsesformidlingen eller hindrer medmenneskets åndelige udvikling. V.1, de stærke i troen bør ikke agere egoistisk, men, v.2, tænke på den medmenneskelige kontekst, "thi således", v.3, "var Kristus." "Tag jer af hinanden", v.7. "fordi Kristus tog sig af os og var tjener", v.8.

Med denne sammenkobling af inkarnationsteologien med missionsstrategien bliver Pauli egen adfærd mere forståelig. (Moderne missionsteologi har genopdaget dette, og vi ser i stadig højere grad, at kristologien sammensmelter med missionsstrategi og inkulturation.) 1. Kor.9:19-23 giver et godt vidnesbyrd om, at Paulus kunne optræde som jøde, lovbunden, lovløs m.v. for at få evangeliet ud uden at blive bremset af fordomme og traditioner hos mennesker. Teksten er helt på linie med Luk. 10:7-8, hvor Jesus udsender 70 disciple i mission og befaler dem at underordne sig de skikke, de møder under udøvelse af tjenesten.

Det bliver også lettere forståeligt, hvad Paulus kan mene i 1.Kor.6:12 og 10:23, hvor han antyder, at der kan være en negativ side, som skal undgås, ved alt det, som er tilladt og accepteret i kristentroen. "Ikke alt er gavnligt" >συμφερει< eller "opbygger" >οικοδομει< .

Nævnes kunne også 1.Kor.9:1-18 hvor Paulus uopfordret afstår fra retten til løn og fra retten til at gifte sig, samt 1.Kor.8:1-13 hvor Paulus taler om, at de stærke i troen kan bringe de svage til fald ved at bruge deres ret og frihed til at spise kød fra de græske offerfester.

Der er imidlertid tre kategorier af tekster, som påkalder sig en særlig opmærksomhed i denne artikels erinde, tekster, som er de bedste eksempler på, hvorledes helt konkrete problemstillinger er afbøjet mod inkarnationsteologiens overordnede dominans. De tre tekstkategorier er: 1. De såkaldte Hustavler. 2. Menighedens orden. 3. Forholdet til övrigheden.

1. Hustavlerne: Ko1.3:12-4:1; Ef.5:1-6:11; 1.Pet.2:11-3:9. Hustavlerne er en bestemt tekstgenre, som indeholder praktiske anvisninger for de kristnes adfærd i hverdagen.

De tre hustavler er alle indsat i en ramme, som udelukker enhver tvivl om, hvorfor anvisningerne gives. Ko1.3:12-4:1 og 4:2ff taler om, "at de hellige skal iføre sig ydmyghed", v.12, >ενδυσασθε...ηγαπημενοι...ταπεινοφροσυνην< og iføre sig kærlighed, v.14, >επι ...την αγαπην< . Ef.5:1-21 og 6:10ff taler om, "at ligne Gud og vandre i kærlighed", v.1, >μιμηται του θεου< , v.2, >περιπατειτε εν αγαπην<. og føre et etisk rent liv, v.3-4, og vær "vise", v.15, >σοφοι< for at udnytte det gunstige øjeblik, v.16, >εξαγοραζομενοι τον καιρον< for "at føre jeres kamp ikklædt Guds rustning", v.12, >ημιν η παλη< v.11, >παποπλιασ του θεου< . 1.Pet.2:11-17; 3:8ff beskriver de kristnes situation som fremmede og udlændinge i verden, (v.11, >παροικουσ και παρεπιδημους< spiller på de såkaldte Exodus-Diaspora-motiv, som er dominerende i

1. Peters brev, og som på en måde angiver den totale kontekst,) og i deres adfærd blandt hedningene, v.12, skal de "underordne sig enhver *menneskelig* ordening, v.13, >υποταγητε παση ανθπεπινη κτισει< for, ved at holdesig uangribelige indenfor de eksisterende former, at have bevægelsesfrihed som "Guds tjenere", v.16, >θεου δουλοι< . Advarslen i v.15-16 går på, at de kristnes underforståede frihed, v.16, >ελευθεροι< , ikke må stjæle omgivelsernes opmærksomhed og afspore deres primæreopgave. I 3:8ff sammenfattes rammebetragtningerne i almene vendinger.

Indholdet i disse tre rammer for Hustavlerne ligger ikke langt fra det kortfattede og ofte fremtrukne udsagn i Ga1.5:22, som benævnes Åndens Frugter.

Hustavlernes formaninger indeholder kort fortalt: Formaning til kvinderne om at forblive i det eksisterende kønsrolle og familiemønster Ko1.3:18; Ef.5:22-24 + 33; 1.Pet.3:1-6. Denne første formaninger holdes på plads af en formaninger til mændene om at forvalte deres svagt begrundede status med kærlighed og respekt, Ko1.3:19; Ef.5:25-32; 1.Pet.3:7. Det næste sæt formaninger gælder børnene, Ko1.3:20; Ef.6:1-3 og også her afbalanceres formaninger med en formaninger til fædrene, Ko1.3:21, Ef.6:4. Endelig følger det tredje og siste sæt formaninger. Først fremsættes omfattende formaninger til de kristne slaver om at forblive i slavestatus, Ko1.3:22-25; Ef.6:5-8; 1.Pet.2:18-25, og efterfølgende formaninger fremsættes overfor slaveejerne, Ko1.4:1; Ef.6:9. Se også 1.Tim.6:1-2. I de tre sæt formaninger er formaningerne til henholdsvis mændene, fædrene og slaveejerne fremsat for at hindre en tilsyneladende stærkere part i at forgribe sig i en magtsituation, som ikke er umiddelbar selvfølge ud fra kristendommens generelle og principielle lære f.eks. udtrykt i Ga1.3:28. Og Ga1.3:28 med paralleller er ingenlunde svækket eller modereret af hustavlernes begrænsninger.

Det er værd at bemærke, at argumentationen vedrørende slaverne i 1.Pet.2:18-25 meget omhyggeligt i v.21 parallelliserer Kristi kenosis, selvopofrelse, med kravet til slaven om at underordne sig en menneskelig, kulturel ordening.

Formaningerens fremførelse vidner om, at modtagerne kunne have ment, at den mest naturlige og ligefremme konsekvens af det kristne evangelium ville være at leve friheden ud uden hensyntagen til omgivelserne. Hvis ikke modtageren oplevede slavernes og kvindernes frigørelse selvfølge, er formaningerne jo meningsløse.

Konklusionen set ud fra denne artikels mål bliver, at hustavlernes indhold er forståeligt set i lyset af inkarnationsteologien og missionsstrategien, men må afvises som generelle og principielle udsagn. Hustavlerne siger hverken at slaveriet skal være en evig gyldig forordning eller at kvinderne principielt skal underordne sig.

2. *Formaninger om menighedsordenen.* I tre tekster angives hvorledes menigheden bør fungere velordnet og disciplineret. Også her er det gennemgående princip, at de menneskelige relationer skal styres af gensidig respekt og ydmyghed overfor hinanden. Menighedens liv må ikke påkalde sig omgivelsernes forargelse.

Förste tekst er Titus kapitel 2. Her opfordres Titus til gennem forkyndelsen at formane menigheden, og så nævnes grupperne: de gamle mænd, v.2, de gamle kvinder, v.3, de unge kvinder, v.4-5, de unge mænd v.6-8, slaverne, v.9-10. Titus opfordres til i menigheden at gøre mundligt, hvad hustavlerne er skriftlige udtryk for. Opfordringen til formaningerne gives i generelle vendinger. Med tanke på denne artikels emne kan det bemærkes til v.3, at de gamle kvinder benævnes som hellige >ιεροπρεπεις< og som vejledere, undervisere >καλοδιδασκαλους< . I v.5 fremholdes det, at årsagen til at de unge kvinder skal følge formaningen er, af hensyn til andres velvillighed overfor Guds ord, altså de kristnes vidnesbyrd >μη ο λογος του θεου βλασφημηται<.

Den anden og mest omfattende tekst er 1.Tim. kap. 2 og 3. Her nævnes først 2:1-4 bönen for övrigheden. V.8 har en bemærkning til mændenes bedestilling og sindelag i bönnen. V.9-15 vedrører kvinderne og ligeledes i kap.3:11. Der er generelle formaninger vedrørende kvindernes klædedragt, frisure og brug af smykker. Der siges på den ene side, at kvinderne som gruppe skal optræde tilbage trukket i menighedssammenhæng, og på den anden side, at kvinder indgår i ledende og fremtrædende tjenester f.eks. som diakoner. For Paulus udelukker disse to ting åbenbart ikke hinanden. På side 15 er afsnittet 1.Tim.3:2-12 kommenteret. Pointen med alle disse anvisninger er, at menigheden skal stå pletfri, så den kan udføre sin egentlige opgave.

Den tredje tekst er 1.Pet.5:1-6 hvor presbyterne og de unge formaner. Men det gennemgående princip om frivillig ydmyghed for at nå noget større er utvivlsomt V:5 "iför jer alle ydmyghed over for hinanden" >παντες δε αλληλοις την ταπεινοφροσυνην εγκομβωσασθε<

3. *Forholdet til övrigheden.* Rom.13:17 er en central tekst, der formaner til underordnelse i forhold til staten. Budskabets radikalitet bliver klart, når vi ved, at Romerriget befalede tilbedelse af andre guder og forfulgte de kristne. Men Paulus genformulerer strengt taget kun den holdning, som kommer til udtryk i Jesu replik til Pontius Pilatus i Johs.19:10-11 og i Jesu irettesættelse af Peter ved pågribelsen i Matt. 26:53-54, som er Jesu accept af, at hans gerning finder sted indefra og i den foreliggende samfundsorden. Vi finder også den samme tankegang i 1.Tim.2:1-4 hvor forbönnen for övrigheden pålægges menigheden. Denne frivillige underordnelse og på en måde samarbejde er imidlertid ikke en accept, legalisering, af de eksisterende politiske forhold. Et sådant postulat bekræftes dels af den historiske kendsgerning, at kristendommen virkede nedbrydende og omstyrtende indenfor Romerriget, dels den væsentlig tekstuelle kontekst som hele kapitel 12 er til Rom.13:1-7. Kapitel 12 er en lang anvisning på det hellige livs betydning, og især v.17-21 har interesse . V.19 "tiltag ikke jer selv retten" >μη εαυτους εκδικουνιεσ< , "men imödekom din modpart med godhed", v.20, derved "samler du gloende kul på hans hoved" >τουτο γαρ ποιωv

ανθρακας πυρος σωρευσεις επι των κεφαλην αυτου< og du kan overvinde det onde med det gode, v.21, >νικα εν τω αγαθω το κακον< .

Oldkirkens samfundsmæssige kontekst.

Jödedommen udgjorde som beskrevet konteksten for Jesu forkyndelse. Men Oldkirken voksede frem i en hellenistisk - romersk kontekst. Naturligvis kan det skitserede jødiske kvindesyn tages til indtægt for den forståelse, der må have rådet blandt diasporajöderne og i deres synagogemenigheder, som i høj grad var de første kristne missionærers primære tilhører. Kristendommen var i en spæde begyndelse en sekt indenfor Jödedommen. Men kan den efterhånden ændrede kontekst, bl.a. fordi kristendommen bredte sig til andre befolkningsgrupper, kaste yderligere lys over, hvorfor især Paulus i de angivne tekster maner til behersket praktisk anvendelse af den principielle overordnede kristne frihed for slaver, kvinder etc. Kan konteksten og Oldkirkens korte fremtidshorisont eventuelt forstærke de anførte inkarnationsteologiske og missionsteologiske synspunkter?

Til eksistensvilkårene for Oldkirken hører forfølgelserne. Johs.16:24; Matt.10:16-18; Johs.17:14-16; Matt.24:9. For Oldkirken var det en konstant proces, på en gang at tilpasse sig de givne betingelser, og samtidig undgå at de kristne trak sig tilbage i isolerede ghettoer samt praktisere en livsførelse, som hedningene kunne værdsætte og ikke forarges over, alt sammen uden at gå på kompromis med evangeliets radikalitet. "Thi når du gör det, samler du gloende kul på" din fjendes hoved, Rom.12:20.

Fra Romernes side var anklagen mod de kristne alvorlig. Under forfølgelserne i tiden fra kejser Titus til kejser Domitian lyder anklagerne, at de kristne, med henvisning til eukaristien, praktiserer kannibalisme og drikker blod. Deres sammenkomster udvikler sig til orgier, hvor blodskam finder sted blandt brødre og søstre i indbyrdes kærlighed. Kristendommen er udpræget ateistisk, fordi den fornægter de Romerske guders eksistens, og ved tilbedelsen af Kristus og der umoralske livsførelse, hvor den private ejendomsret og de skarpe grænser mellem jöder, romere, slaver og frie ophæves, må deres aktivitet betegnes som direkte samfundsfjendst og til fare for uroligheder og opløsning af det Romerske imperium. Under tiltale blev de kristne stillet for domstole. Hvis ikke de ville afsværge deres kristne tro, var straffen ofte, at mændene blev henrettet bl.a. i Roms Colosseum og kvinderne tvangsanbragt i bordellerne.

Vi ved, at mange kristne led martyriet under de to former. En uforsigtig og demonstrativ proklamation af det kristne frihedsbudskab for alle undertrykte, deriblandt slaver og kvinder, ville ganske enkelt være selvmord for mange menigheder og knuse muligheden for mission indenfor samfundsmæssige acceptable rammer.

I forbindelse med de tidlige forfølgelser under kejser Nero lyder en del af anklagen på, at de kristne vildfører kvinderne med deres undervisning. Som så ofte i kirkehistorien tyder det på, at kristendommen havde en ganske særlig tiltrækningskraft på de svagtstillede grupper f.eks. kvinderne.

De to apokryfe skrifter "Peters Akterne" og "Paulus og Thekla" omhandler begge den kristne mission i Rom frem til Peters martyrium og Neros forfølgelser under Roms brand. I Pet.Akt. kap. 30 og 34 omtales en række navngivne og højtstående, rige kvinder, som omvendes under Peters forkyndelse, der iblandt Xantippa som er gift med Albinus, kejserens ven. Disse og andre kvinders overgang til kristendommen med en ny livsstil og moral til følge vækker mændenes vrede "så der opstod i Rom en voldsom uro. "I "Paulus og Thekla" kap. 7 - 9 omtales navngivne kvinder deriblandt Thekla, som er ivrig tilhører til Pauli forkyndelse. Anklagen fra byens ledende mænd lyder: "Alle kvinder og unge mennesker går til ham og bliver undervist af ham....han, som bedrager og vildfører unge mænds og pigers sjæle." Det bliver også klart, at en del af problemet består i, at de kristne hustruer ønsker at leve seksuelt afholdende i forhold til deres ikke kristne mænd. Det kan være en sådan situation, Paulus skriver ind i 1.Kor.7.

De to nævnte apokryfe skrifter kan naturligvis ikke på nogen måde sideordnes med Det nye Testaments kanoniske skrifter, men alligevel kan de have en sandhedsværdi og kaste lys over de historiske forhold. Som yderligere støtte kan Apg. :17:1-12 nævnes. Her fortælles om fornemme græske kvinder i Tessalonika, v.4, og fornemme græske kvinder i Beröa, v.12, som omvender sig i forbindelse med Pauli forkyndelse. I Eusebs Kirkehistorie (afsluttet ca. 325) fortælles om kejsermoderen Mamæa, ca. 250, som stod Kristendommen nær. De kristne kvinder Quinta og Apollonia udviser stor modighed under deres martyrium i 248. Det samme kan siges om kvinderne Perpetua og Felicitas i år 202-3. Der foreligger udførlige retsprotokoller over rettergangen mod den kristne kvinde Crispiræ fra år 304.

I et samfund hvor kvindens position var tvivlsom og kvindens generelle uddannelsesniveau af en sådan art, at hun ikke havde adgang til de ledende stillinger, må kristendommen have virket provokerende på dem, der havde magten, og samtidig virket tiltrækkende på dem, den synes at myndiggøre. De kristne ledere måtte til stadighed advare menighederne om ikke at afspore kristendommens primære frelsesbudskab ved at blive en overfladisk frihedsbevægelse for forskellige svagt stillede grupper. I det lys tydeliggøres de tidligere omtalte Paulinske tekster, og de her omtalte anklager mod de kristne bliver forståelige. Friheden ville alligevel komme med Kristi genkomst.

Ligeledes måtte enhver forveksling med vranglæren og afguderiet undgås. Formaningerne til kvinderne om afdæmpet fremtræden og ikke at bruge smykker kan ses på baggrund af frugtbarhedskulten f.eks. stærkt udviklet i Efesus, hvor

netop besmykkede kvinder deltog. Kvindens frigørelse i kirken måtte ikke kunne misforståes som et indslag af frugtbarhedskulten.

En anden væsentlig del af den til de Paulinske teksters anderledes kontekst i forhold til evangelierne og Jesus, er det faktum, at Paulus er farisæer. Se Apg.23:6; 26:4-5; Ga1.1:14 og Fil.3:56. Han er uddannet af en af de fremstående farisæiske lovlærere, Apg.22:3. Pauli faste morgenbön för oplevelsen på Damaskusvejen har sandsynligvis været: "Jeg takker dig Gud, fordi jeg ikke er födt spedalsk eller som kvinde eller som hedning." Den afsporede fundamentalistiske skriftforståelse og betoningen af Talmud og "fædrenes overleveringer," som karakteriserer farisæerne, er Pauli baggrund. Det er på den ene side en stor fordel for Paulus, når han som skriftklog dogmatiker dels kan argumentere med jöderne på deres betingelser, dels kan udvikle en enestående kristen troslære på et höjt teologisk niveau. På den anden side er Pauli farisæiske baggrund en belastning, når den af og til får gennemslagskraft i argumenterne. Det er krævende at læse tekster af Oldkirkens störste dogmatiker, når han har drukket så dybt af den farisæisme, som Jesus angreb ustandseligt. Se f.eks. den sönderlemmende dom, Jesus retter mod farisæerne i Matt.23.

Et tredje synspunkt som ofte har været brugt til at forklare, at Paulus tilsyneladende let kan affinde sig med forhold, som han ikke stötter, er hans korte fremtidsperspektiv. Den paulinske eskatologi. Det er velkendt, at Paulus ventede Kristi genkomst snarest. I det lys bliver missionen dominerende i forhold til andet f.eks. i forhold til dåb, 1.Kor.1:17.

Det er ikke hensigten at drage Paulus i tvivl ved at påpege hans belastende fortid. Men argumentationen skal udelukkende bruges til at påpege dels at Paulus et par steder afslörer, at han "glemmer" eller har svært ved at tage Jesu radikalt nye tolkning af kvindens status til sig fuldstændigt, dels at hans forsög på at före skriftbevis stötter sig til ortodokse jödiske overleveringer og ikke til GT's kanoniske skrifter, dels at Pauli korte fremtidsperspektiv naturligt virker dæmpende på alt, der kan bremse missionen.

Paulus er bestemt ikke den eneste apostel, der har enkelte blöde punkter, når det drejer sig om at lade Kristendommens fornyende kraft sejre over Jödedommens lovtrældom. I Apg.15:1-29 og Ga1.2:11-16 får vi tydeligt indblik i, at den ledende apostel Peter havde svært ved at acceptere hedningenes direkte adgang til frelsen i Jesus Kristus. Der skulle en konference til, en kollektiv sandhedssögen, for at få dette lærespörgsmål på plads. Paulus viser sig at være meget sammenlignelig med Peter, selvom det er hvert sit emne, der optager dem.

En forsmag på Pauli eksegetiske principper får vi i 1.Kor.9:1-10 og i 1.Tim.5:17-18. Begge steder drejer det sig om at modtage lön af en menighed, som forstander eller forkynder. Et helt legalt anliggende. Men skriftbeviset henter Paulus fra 5.Mos.25:4, hvor der gives en lov imod misbrug af arbejdsdyr. Det gammeltestamentlige skriftbevis har intet med mennesker eller menighedsforstandere at göre. Paulus bruger en allegorisk tolkningsmetode, som i princip

indebærer, at et skriftsted tillægges symbolsk indhold og kan bruges løsrevet fra sammenhængen og tages til indtægt for vidt forskellige emner, udelukkende afhængig af de frie associationer. Igennem hele kirkehistorien har bibeltolkere advaret imod denne brug af allegoriserende tolkningsmodeller.

Et andet eksempel på hvordan Paulus lader sin farisæiske referenceramme få overtaget på bekostning af hans kristne nyorientering, har vi i Ga1.4:22-31. Paulus taler om den kristne frihed i forhold til lovtrældommen. Et helt legalt og kendt Paulinsk tema. Skriftbeviset er hentet fra 1.Mos.17:6; 18:10; og 21:9-10 samt Es.54:1. Paulus får Abrahams børn med Hagar, avlet menneskeligt, Sinai-pagten og det nuværende Jerusalem til at symbolisere den ugudelige trælbandenhed, som Galaterne skal holde sig fra, mens Abrahams børn med Sara, det himmelske Jerusalem og den enlige kvindes børn (?) til at symbolisere den kristne frihed, som er Galatermenighedens ønskede tilstand.

Pauli fortielse.

Det sted, hvor det er mest påfaldende, at Pauli tidligere forståelse kan slå igennem hans nye kristne referenceramme, er i 1.Kor.15:1-9. Det er begyndelsen af det kapitel, hvor Paulus på overbevisende måde forkynder håbet om de dodes opstandelse.

Paulus tager udgangspunkt i Kristi opstandelse, som er velbevidnet og kendt af modtagerne. Argumenterne er stærke: Opstandelsen skete efter skrifterne, v.4 >κατα τας γραφας< , Han blev set af Kefas, v.5 og af de tolv >τοις δωεκα< , endvidere så over 500 brødre ham, v.6, hvoraf de fleste lever på det tidspunkt, brevet skrives. Så anføres Jakob, v.7, og alle apostlene >τοις αποστολοις< , og som sidste vidne nævner Paulus sig selv, v.8 og 9, som et misfoster >τω εκτρωματι< af den ringeste apostel >ο ελαχιστος των αποστολων< . Hvad er der galt i denne opremsning? Hvad forbigår og "glemmer" Paulus, så det næsten af sig selv råber med sit fravær?

Paulus må vide, hvad alle fire evangelier enigt og detaljeret anfører, at en navngiven gruppe kvinder er opstandelsesunderets hovedvidner. Men som farisæer har Paulus været vant til at tænke, at kvinder ikke kan vidne i en retssag, selvom de er to eller flere ifølge. Deres vidnesbyrd er ikke gyldigt. Derfor "glemmer" Paulus at omtale kvinderne. Hvis ikke det er en forglemmelse fra Pauli side, kan spørgsmålet stilles, om Paulus kan have været bange for, at en angivelse af, at kvinderne var hovedvidner til opstandelsen, kunne have svækket de andre omtalte brødres vidnesbyrd overfor Korinthermenigheden. Uanset hvad, Paulus fortier, hvad alle ved er en kendsgerning, at kvindernes forkyndelse af opstandelsen er indiskutabel selvom vi kun kan gisne om Pauli motiver til denne fortielse.

Imod kvindelige præster på grund af usømmelighed.

Fra modstanderne af kvinders adgang til præstetjenesten har det ofte været fremført, at "kvinder skal tie i menigheden." Paulus anfører ganske rigtigt dette udsagn i to af tre tekster, som handler om, hvad der er sømmeligt og usømmeligt i de kristne menigheder. De tre tekster er 1.Kor.11:1-16; 1.Kor.14:34-35 og 1.Tim.2:8-15. Den gennemgående tankegang er, at de kristnes adfærd ikke må bringe skam og skandale over menigheden, som derved hæmmes i dens væsentligste tjeneste. Det er et spørgsmål om borgerlig moral, om etikette, om skik og brug.

Den korteste tekst er 1.Kor.14:34-35. I v.35 står begrundelsen: det er usømmeligt, upassen, skamfuldt >αισχρον< . Det upassende er v.35 og 34, at kvinder snakker >λαλειν< , "tale", uden objekt! Der står ikke >κηρυσσειν< , at forkynde, eller >διδασκειν<, at undervise eller >ευαγγελιζεσθαι< , at evangelisere, som er de almindeligste ord for at prædike Guds ord, og de skal tie stille, v.35 >σιγατωσαν< ,et neutralt udtryk for at ophøre med at tale. Begrundelsen om usømmelighed står ikke alene. I v.34 skrives der, at kvinder "skal underordne sig" >υποτασσεσθωσαν< , fordi loven befaler det, >ο νομος λεγει< . Argumentet skulle altså være, at loven har en generel regel om, at kvinderne skal underordne sig. Tankegangen her kan ikke sammenlignes med de tidligere anførte tanker om inkarnationen, Kristi kenosis, som de kristne må efterfølge. Problemet her i 1.Kor.14:34 er, at vi kan lede forgæves i hele Det gamle Testaments kanoniske skrifter efter en lov, der taler specielt om kvinders underdanighed i forhold til manden. En sådan lov findes ganske enkelt ikke, men Paulus har hentet argumentet fra fædrenes overleveringer, som ortodokse jøder og i særlig grad farisæerne satte højt, hvilket Jesus fældene hård dom over. Og Jesus gjorde op med lovtrældommen.

Det åbne spørgsmål som denne tekst efterlader er, hvilke konkrete og kritisable situationer taler Paulus ind i? Taler han imod at kvinder gør tjeneste i gudstjenesten med vidnesbyrd, profeti og skriftudlægning? Eller taler Paulus til den almindelige gruppe kvinder, som på grund af deres generelle lave uddannelsesniveau kan have svært ved at følge med og derfor, med deres indbyrdes spørgsmål, om det der foregår, og snakken, når de ikke kan følge med, forstyrrer gudstjenestens orden. Situationen har ikke været ukendt i de jødiske synagoger. Det faktum at Paulus, som tidligere angivet, anerkendte kvinders vidnesbyrd og tjeneste, samt formuleringen i v.35 om, at kvinderne kan spørge deres mænd >ανδρας επερωτωσαν< ,når de kommer hjem, underforstået: om det de ikke forstår, styrker antagelsen, at Paulus taler om den almene uro blandt de ikke uddannede. Teksten kan meget vanskeligt betragtes som anvisning til de egentligt tjenesteudøvende i gudstjenesten. (Se side 49, midt på)

Den anden korinterbrevstekst står nogle kapitler tidligere og kan ses som en direkte forløber for det netop behandlede. Det er 1.Kor.11:1-16. Den sømmelighed Paulus primært argumenterer for her er, konkluderet i v.13, at kvinder skal bære slør >ακατακαλυπτον< ,ikke tilhyldet, se også v 5 og 6, fordi det er den almindeligste skik og sædvane v.16 >συνηθειαν< . Argumentationen v.8 - 9 + 12 tager her udgangspunkt i, at rangordenen mand og kvinde imellem er begrundet i den Jahvistiske skabelsesberetning (1.Mos.2:18). Dog anfører Paulus i v.11, at der i Herren gælder en ny ordning! Det er også med henvisning til naturen, v.14, og skabelsen, v.7 og 15 (1.Mos..1:27), at Paulus anfører, at kvindens lange hår er hendes gudgivne slør, som kun ikke må klippe af, v.5,6,15. Den egentlige forestilling, der ligger bag kommer tydeligst frem i v.10, hvor der tales om "et tegn på myndighed på hovedet" >εξουσιαν εχειν επι της κεφαλης< af "hensyn til englene". Forestillingen bygger på og alluderer 1.Mos..6:1-2 + 4a, hvor der tales om den tidlige menneskeslægt og englene, gudssønnerne, der forelskede sig i de smukke menneskekvinder og forgreb sig på dem til stor vrede og jalousi blandt menneskemændene. Kvinderne skal derfor tilhyldes af hensyn til englene, v.10. Kirken har ikke taget Pauli formaning på dette område særlig seriøst, da skikken med slør og det uklippede hår ikke levede længe i kirken. Men indenfor Jødedommen og senere overtaget af de fundamentalistiske Muslimer er skikken og Pauli krav om sømmelighed på dette område ført helt frem til vor egen tid. Dog ligger der, i de kristne menigheder, en svag reminiscens af denne tankegang bag den skik, at mænd altid, med henvisning til v.4, tager hatten af i kirken, mens kvinder oftest beholder hatten på.

En absolut væsentlig pointe, denne artikels emne taget i betragtning, finder vi i v.5. Slør, hår og status til trods tillader Paulus nemlig, at kvinder har ret til at tale i menigheden. Hvorledes skulle hun ellers profetere som angivet!? >γυνη προσευχομενη η προφητευσσα< .

I Ef.5:23 og 1.Kor.11:3 findes spor af en skabelsesteologisk begrundet rangordning. Men det er vanskeligt at tillægge argumentet nogen betydning, da 1.Mos..3:16, som er den GT'lige baggrund, må tolkes enten som en neutral konstatering af de faktiske forhold, eller som en p.g.a. syndefaldet beklagelig straf. I kirken råder en ny tid, en ny æon, hvor Kristi opgør med synden skaber ny orden, hvor nåden dominerer over straffen, og som i sig selv er en præfiguration af det kommende Guds Rige. Skabelsesteologisk må den pointe dog hævdes, at manden og kvinden tilsammen er en afspejling af Gud. Se pluralis formerne i 1.Mos.1:27f. Hver for sig mangler de begge noget.

Den tredje tekst, hvor hensynet til en god borgerlig moral er det bærende element er 1.Tim.2:8-15. Her kommer Pauli førkristne tanker også frem. Kvinderne skal generelt "underordne sig", v.11, >υπο ταγη< , som en konsekvens af dels at Eva blev skabt efter Adam, v.13, dels at kvinden var den hovedskyldige ved syndefaldet. V.14, alluderer på henholdsvis den jahvistiske skabelsesberetning i

1.Mos.2;18-22 og syndefaldsberetningen i 1.Mos.3:4-6, men harmoneret meget dårligt med 1.Mos.3:9-19, hvor Gud absolut ikke har kvinden som den hovedansvarlige. I v.15 angiver Paulus, at kvinders vej til frelse er at föde börn, >τησ τεκνογονιασ< , under visse betingelser, en tjeneste som Saras, 1.Mos..18:12, altså en gerningskristen som, som er uforenelig med hovedindholdet i Pauli samlede forfatterskab og særdeles uforståeligt i sammenligning med 1.Kor.kap. 7, hvor Paulus plæderer for cölibat og seksuel afholdenhed med henvisning til Kristi snarlige genkomst. Men denne argumentation for kvindens generelt lavere status er rammen for udsagnet i v. 11, at kvinder i tavshed bör modtage belæring >εν ησυχια μανθανετω< , og i v.12, at hun ikke må optrædes som lærer >διδασκειν< .

Den form for sömmelighed og almen god orden, som Paulus i hele afsnittet v.8-15 taler om, omhandler bön med löftede hænder, værdig påklædning, frisure, smykker og kvindernes optræden. Alene sammensætningen af emner siger ganske meget om, hvilken betydning og kategori hele afsnittet omhandler og har. Med hensyn til kvinders stilling i menigheden skriver den samme Paulus i kapitler efter, 3:11, hvilke krav der er til kvinder i en ledende menighedstjeneste. Altså, 2:8-15 er skrevet velvidende at kvinder gör tjeneste i menigheden. Den tilsyneladende disharmoni og selvmodsigelse må på en eller anden måde have noget med sömmelighed og god orden at gøre, og ikke med en grundlæggende og tvingende lovmæssighed.

Apostlene.

Som argument imod kvindelige præster har det været fremfört, at ingen kvinder blev apostle. Det er korrekt. Men argumentet kan ikke bruges. Heldigvis var ingen kvinder apostle. Ingen kvinder ville kunne rejse omkring som missionærer og rejseprædikanter på den tid. Det var umuligt. Enten ville de være blevet overfaldet og dræbt eller voldtaget, eller også ville de, uden en mands beskyttelse, være blevet opfattet som moralsk fordærvede, og deres forkyndelse ville ikke have en chance for at blive modtaget. Ingen kvinder blev apostle. Det er rigtigt. Men den oplysning kan ikke bruges til noget.

Ensartethed - forskellighed. Tolerance i menighedsstruktur.

Da kirken overgik til at være statskirke efter kejser Konstantin, blev de kirkelige embeder ensrettet i hele Romerriget. En medvirkende årsag hertil var, at de kirkelige og statslige embeder i høj grad voksede sammen. Dermed var kirkens struktur med diakoner, presbytere og biskopper fastlagt.

På nytestamentlig tid og i de første tre århundreder var kirkens struktur løsere. Ledelsen af kirken førte sjældent til en fokusering på embedet. Betoningen lå på udøvelsen af tjenesterne, som udgjorde en større mangfoldighed. Ligeledes var afstanden mellem lægfolket og de ordinerede tjenester mindre. En af årsagerne til dette var, at lederne i vid udstrækning blev udvalgt af lokalkirken selv, og ikke, som efter Konstantin, tilsat ovenfra af hierarkiet.

I Rom.12:38 og 1.Kor.12:12-28 og Ef.4:11-16 ser vi denne organiske forståelse af kirken og tjenesterne. Denne forståelse er mere dominant i Det nye Testamente end de spredte anvisninger om indsættelsen af faste og formelle embedsindehavere.

Diskussionen om NT's embedssyn har sandsynliggjort, at de jödekristne menigheder naturligt videreførte synagogemenighedernes kollektive presbyterledelse, hvorimod episkopatet først og fremmest dukkede op i de hedningekristne menigheder. Endvidere er synspunkterne forskellige når det drejer sig om forholdet mellem presbyter og biskop. Er der en reel forskel i tjenesternes indhold, er en eventuel forskel udelukkende af administrativ art, eller er det tydelige og adskilte embeder?

Den konfessionelle pluralisme, som er vores ökumeniske kontekst i dag, viser, at kirkesamfundene ikke læser og ikke tillemper Det nye Testaments embedssyn på samme måde. F.eks. betragter pinsekirken og de kongregationalistiske kirkesamfund hver enkelt lokalmenighed, som en helstøbt enhed, hvorpå strukturen med forstander = episkopos og presbytere = ældsteråd overføres. I den Lutherske Kirke udgør stiftet en sådan helhed. I Metodistkirken er de danske menigheder en størrelse, som ledes kollektivt af ældste = ordinerede præster, men kirkens lille størrelse i Danmark betyder, at kun sammen med de øvrige nordiske lande er kirken en helstøbt "menighed" med en forstander = biskop.

Disse synspunkter anføres kun for at påpege, at vor tids kirkesamfund kræver ensartethed med hensyn til kirkens struktur, og Det nye Testamente er blevet læst som om kirkestrukturen var ensartet og konstant. Derfor har vi svært ved at se den fleksibilitet i de nytestamentlige menigheders ledelse, som havde sammenhæng med lokal forskellighed og udvælgelsen.

Nogle embeder i kirken forsvinder i løbet af få århundreder, det har alle bemærket, f.eks. apostolatet. Men der er også forsvundet embeder, som næsten ikke er blevet bemærket.

I 1.Tim.5:3-16 og i Tit.2:35 er der en beskrivelse af rigtige enker i forhold til unge kvinder. Disse tekster er ofte læst som et spørgsmål om socialhjælp til enker i lighed med Apg.6:16. Det drejersig om hjælp til enker, men viser også at denne hjælp blev ydet af kvinder, nemlig kvinder i enketjenesten, også kaldet Enkerne. 1.Tim.5:3,5,9,16, benytter udtrykket, >οἰτῶσ χηρα< , rigtige enker, og disse kvinder skal ikke gifte sig igen, men har en tjeneste, v.4 og 10, og deres karakter og åndelige habitus omtales, v.5 og 10, og Tit.2:3, >ιεροπρεπησ< , hel- lige.

I Polykarps brev til Filipperne kap.4:3 omtales enketjenesten. Forskere har endvidere fremført, at Ignatius brev til Polykarp kap.4:12, og Didaké kap.36 skulle være anvisninger om enketjenesten og diakonisserne.

Diakonisserne skal sendes med hjælp til andre kvinder og undervise dem. En diakonisse blev indviet ved håndspåleggelse.

Menighedsenkerne fremstilles som respektable forbedere, som beder for de syge og lægger hånd på dem. De udvikler sig efterhånden til at blive en klasse af kvindelige ældste, i lighed med presbyterne. Origines omtaler dem sammen med biskopper, presbyterer og diakoner, og Tertullian betragter dem som en del af gejstligheden. I et dokument fra Syrien, "Testamentum Domini", fortælles det, at under gudstjenesten skal 13 Enker sidde oppe ved alteret, bag presbyterne. Overfor dem skal biskoppen sidde og bagved diakonerne. Ved dåb af mænd skal en diakon assistere biskoppen, og ved dåb af kvinder skal en af Enkerne assistere. Ligeledes indeholder Enkernes tjeneste at lede bönsgudstjenester og udöve en ledende rolle overfor kvindelige medlemmer af menigheden.

Fra omkring det fjerde århundrede, hvor statskirkeligheden slår igennem, sker der store forandringer i ledelsen af kirken. Valgene til embederne afskaffes, og dermed svækkes mulighederne for lokal indflydelse og afvigelser. Diakonernes tjeneste svækkes. De kvindelige tjenester forsvinder, deriblandt Enketjenesten.

Lavere embeder betragtes nu som prøvetrin for indgang i gejstligheden. Afstanden mellem lægfolk og præsterskab öges. Kvinder forbydes at gå op til alteret, og mænd af lægfolket udelukkes fra höjkoret. Den tydelige kvindefrigörende proces, som havde udmærket kristendommen i de förste tre århundreder fik sin afslutning. Til syneladende faldt kirken tilbage til det kvindesyn, som det omkringliggende samfund havde.

Oldkirken efter nytestamentlig tid.

På god reformatorisk grund må det hævdes, at enhver dogmadannelse skal være dybt forankret i Den hellige Skrift. Men alle, der har beskæftiget sig med teologiens historie, ved, at de förste århundreder efter de nytestamentlige skrifters fremkomst, var afgörende for udformningen af den samlede kristne troslære, således som den Nicænske Trosbekendelse fra det fjerde århundrede er et udtryk for.

Först blev teologerne tvunget til at udvikle treenighedslæren. Dernæst var det kristologien, spørgsmålet om den menneskelige og den guddommelige natur i Jesu person, der skulle udvikles. Det teologiske arbejde blev fremtvunget af de falske strømninger, som kunne have afsporet den sande kristendom, samt af en ny eskatologisk forståelse, da det blev klart, at Kristi genkomst ikke var nært forstående.

Senere fulgte udviklingen af en forsoningslære, og helt frem til middelalderen og skolastikken har vi formuleringen af de såkaldte forsoningsteorier.

Andre spørgsmål af teologisk art, omend med mere praktisk islet, blev behandlet og afklaret uden den samme overordnede opmærksomhed. Det var spørgsmål som i betydning og vægt ikke kom i nærheden af grænsen mellem kristentro og vranglære, og hvor ensartethed ikke blev påkrævet. Af den type emner kan nævnes:

- De kristnes bedestilling, som forandredes til stadighed.
- Kvinders adgang til nadveren, som Det nye Testamente ikke har et eneste eksempel på, men som selvfølgelig og naturligt blev praktiseret så langt tilbage, at vi ikke kan angive nogen tidsperiode hvor kvinderne ikke var med.
- Kvindernes aflæggelse af sløret.
- Dåbspraksis. I Det nye Testamente har vi en missionsituation, som angiver dåbspraksis hos første generations kristne. Men efter at missionen bliver til kirke blandt anden og tredje generations kristne, udvikles den praksis, at kristne familiers børn døbes som børn og barnedåben ses som det nye individuelle pagtstegn til afløsning af den jødiske omskærelse, analogt med at nadveren som det kollektive pagtstegn har afløst den gammeltestamentlige påskefejring. I modsætning til omskærelsen modtager både kvinder og mænd det nye individuelle pagtstegn, dåben. Først i middelalderen bliver den dominerende dåbspraksis betvivlet, ved at spørgsmålet stilles, om ikke troendes dåb, som en fortsættelse af proselytdåben, bør være gældende praksis. Uanset dåbslærens indhold, så er pointen her, at kirken føler sig kompetent til at afgøre spørgsmålet om dåbspraksis, til trods for at skriftbeviserne for praksis er yderst begrænset.
- Endvidere kan nævnes udformningen af nadverforståelsen, spørgsmålet om kvinder må gå i mandsdragt (5.Mos.22:5), brugen af smykker og meget andet. I samme tradition kan kristne teologers kamp mod slaveriet, kampen for demokratiseringen og menneskerettighederne samt de moderne udfordringer omkring racisme, krig og fattigdom ses.

Skriftgrundlaget er naturligvis det afgørende og absolut vigtigste for en kristen meningsdannelse og dogmeformulering. Men der må også indgå andre meningsdannende elementer.

Indenfor Det nye Testaments rammer har vi et spørgsmål, som kan vise, hvilke andre elementer der kan komme på tale.

En af de vanskeligste teologiske knuder, de første kristne skulle løse var hedningernes eventuelle adgang til kristentroen. Ved Kristi himmelfart, Apg.1:6, er det tydeligt, at apostlene ikke havde fattet evangeliets globale og grænseoverskridende aspekter. Helt frem til Apg.15, som foregår adskillige år senere, er spørgsmålet uløst og genstand for heftig debat og strid, v.2 og 7 >ζητησις< . Skriftargumenterne for og imod er omfattende fra både GT og NT, og Jesu egen virksomhed, som var begrænset til jøderne, må veje tungt imod hedninge missionen. Men skriftbeviserne har tilsyneladende *ikke* afgørende betydning.

Apg.8:26-40, teksten om Filip og den ætiopiske hofmand (eunuk, gilding), og Apg.10, beretningen om Kornelius, samt Apg.15:28, >ψαρ τω πνευματι τω αγω< , er tilstrækkeligt til at påpege betydningen af Helligåndens ledele i modsætning til kun at holde sig til skriftargumenterne.

Afklaringen omkring den nævnte problemstilling er helt i pagt med Jesu forudsigelse i Johs.16:13, at "Helligånden vil vejlede til hele sandheden," og i pagt med Jesu skriftsyn og afvisning af farisæernes, som det fremgår af Matt.5:17-20 og 23:2-38.

Der er altså god mening i at anføre *Helligåndens nærvær og ledelse* som en afgørende og legal faktor ved siden af Skriften i den fortsatte udvikling af troslæren og dogmedannelse i Oldkirken og tiden efter. Skriftbeviserne bør ikke svæve frit i luften, som der er en vis tilbøjelighed til i protestantisk teologi.

I metodistisk tradition har denne forståelse af samspillet mellem Skrift, Helligåndens ledelse og nye teologiske accentueringer ofte været formuleret således:

- "Guds vilje, om det aktuelle emne
- åbenbares i Den hellige Skrift,
- belyses gennem den kristne tradition,
- levendegøres i personlig erfaring og
- bekræftes gennem den rette brug af forstanden."

Traditionens betydning.

I Limadokumentet fra 1982, som flertallet af verdens kirker står bag, står der i tredje hovedkapitel om Ministry, afsnit D punkt18:

"Mænds og kvinders embede i kirken.

Der, hvor Kristus er til stede, er menneskelige barrierer brudt ned. Kirken er kaldet til at bibringe verden billedet af en ny menneskehed. I Kristus er der ikke mand eller kvinde (Gal.3:28). Kvinder og mænd må i fællesskab opdage, hvordan de kan medvirke til at tjene Kristus i Kirken. Kirken må opdage de embeder, der kan udøves af kvinder lige så vel som de, der kan udøves af mænd. En dybere forståelse af, hvor omfattende embedet er, en forståelse der afspejler mænds og kvinders indbyrdes afhængighed, har brug for at vise sig over en bredere front i kirkens liv.

Skönt kirkerne er enige om dette behov, drager de forskellige konklusioner vedrørende kvinders adgang til præstembedet. Et stigende antal kirker har truffet den afgørelse, at der ikke er bibelske eller teologiske grunde, som taler imod at ordinere kvinder, og mange af disse kirker har siden også gjort det. Dog mener mange kirker, at kirkens tradition i denne henseende ikke må ændres.

Kommentar: De kirker, som foretager ordination af kvinder, gör det på grund af deres forståelse af evangeliet og af embedet. De bygger den på en fast teologisk overbevisning om, at kirkens præsteembede er mangelfuldt, hvis det begrænses til èt kön. Denne teologiske overbevisning er blevet bestyrket gennem deres erfaringer i de år, hvor de har haft kvinder i præsteembeder. De har opdaget, at kvinders gaver er lige så vidtgående og lige så varierende som mænds, og at deres tjeneste som præster er lige så fuldt velsignet af Helligånden, som mænds er det. Ingen har fundet grund til at tage deres afgørelse op til fornyet overvejelse.

Verdens kirker tör vedgå stor enighed om det bibelske grundlag for kvinders adgang til præstetjenesten. Ligeledes synes de systematisk teologiske overvejelser ikke at være nogen hindring. Det, der står tilbage, er Traditionen. Dels den forskellige vægtlægning på traditionen som en betydningsfuld faktor i det hele taget, dels hvad den givne tradition rent faktisk er. I de fleste kirker kan traditionen ikke tale for kvinders adgang til præstetjenesten. Nogle kirker har så valgt, at traditionen ikke må være nogen afgørende hindring. Men den wesleyanske tradition har noget at sige, som dels kan være med til at afklare spørgsmålet, dels, i den ökumeniske teologi, kan være et reelt bidrag, som teologer af ikke-wesleyansk konfession burde kunne trække på.

Wesleyansk tradition.

Susanna Wesleys afgørende betydning for Wesley-brødrenes opvækst og skoling har ofte været påpeget. Faderen pastor Samuel Wesley har sat sit præg på Charles og John, men først i de senere teen-age år og tidlige voksenalder. I barndommen var moder Susanna den stærke og dominerende person. Samuel var i perioder væk fra hjemmet, dels på grund af præstetjenesten og teologisk arbejde, dels fordi han kom i gælds fængsel et par gange. Moder Susanna forestod under visningen og den religiöse oplæring. Hun holdt møder for nabolagets børn og bönnemøder med op til 200 deltagere, da Samuel var fraværende.

Alle Wesleyfamiliens børn fik en grundig undervisning. Selvom pigerne blev dårligt gift og indgik i traditionelle kvinderoller, var uddannelsesniveaue, i forhold til samtiden, meget höjt. Samuel Wesley arbejdede i en årrække på en flere hundrede siders teologisk afhandling, skrevet på latin. Arbejdet forsinkedes, men for at blive færdig blev Johns ældre søster inddraget i arbejdet, og hun deltog i det afsluttende arbejde.

Vi ved, at John Wesley blev ved med at konsultere sin mor, når han skulle træffe beslutninger vedrørende nye og afgørende skridt. F.eks. var Susannas teologiske overvejelser ganske afgørende for John Wesleys beslutning om at

inddrage lægprædikanter i tjenesten og tillade dem at forkynde ordet fra prædikestolen.

Denne familiære baggrund har naturligvis betydet, at John og Charles Wesley ikke havde fordomme eller reservationer omkring kvinders adgang til det teologiske arbejde og deltagelsen i hele kirkens liv.

Der er skrevet flere afhandlinger om John Wesleys religiøse udvikling frem til maj 1738, så det er velkendt, at flere navngivne kvinder i studiegrupper, der holdt til på skiftende præstegårde, var af stor betydning for hans forståelse af centrale lærespørgsmål.

I 1740'erne, hvor vækkelsen rullede over hele England og både John og Charles Wesley var på konstant prædikerejse, åbnede påfalden de mange kvinder, f.eks. Mary Allinson, Mary Denny og Mrs. Hosmer, deres hjem og indbød prædikanterne. Flere kvinder f.eks. Mrs. Holmes dannede spontant studiegrupper til bøn og bibellæsning for at forberede sig inden Wesley kom. Noget tyder på, at de hjemmearbejdende kvinder havde en stor betydning for vækkelsens udbredelse, fordi de havde nogle muligheder, som de udearbejdende mænd ikke havde. Kvindernes engagement opstod spontant. Intet tyder på, at Wesley havde opfordret dem eller forceret denne udvikling. Men senere drager han konsekvensen af udviklingen, som han betragter som Guds ledelse.

Fra den sidste del af det attende århundrede foreligger en del selvbiografier og dagbogsoptegnelser af kvindelige prædikanter.

Anna Gilbert begyndte sin tjeneste som prædikant, da præsten til et arrangeret møde ikke kom.

Sarah Lawrence fortæller i sin dagbog ingående om sit kald til at prædike. Hendes forkyndelse fandt hovedsagelig sted ved minerne udenfor Coalport.

Hannah Ball er i 1773 40 år gammel. I sine dagbogsnotater skriver hun indgående om sit kald og sin ledelse af det lokale "society." Wesley skriver om hende i et af sine breve, at hun er chef for menigheden i High Wycomb. Hannah Ball er initiativtager til den førstkendte søndagsskole.

Margaret Davidson omtaler i sin dagbog, at hun blev tilskyndet af Faderen til at bede med folk til omvendelse. Hun fik også en ledende tjeneste i lokalmenigheden.

Og sådan kunne opremsningen fortsætte.

13. juni 1771 skriver John Wesley et brev til Mary Bosanquet, hvori han forsvarer kvindelige prædikanter:

"Jeg tror, at den grundlæggende styrke hviler på, at du har et ekstraordinært kald. Det er jeg overbevist om, at alle I lægprædikanter har; eller kunne jeg ikke acceptere, at I prædiker. Det er tydeligt for mig, at hele det Guds værk, som kaldes Metodismen, er en ekstraordinær styring ved Hans forsyn: Derfor undrer det mig ikke, at flere ting forekommer, som ikke hører under de almindelige regler om orden. Pauli almindelige re-

gel var; "Jeg tillader ikke en kvinde, at tale i menighededen." Dog i ekstraordinære tilfælde gjorde han undtagelser, i Korinth specielt."

John Wesley var streng i sin ledelse af prædikanterne. Han spurgte sig selv i hvert enkelt tilfælde: "Bærer de frugt?" John Wesley har vurderet de nævnte kvinder, og skriftlig efterlod han seg vidnesbyrd om, at de virkelig bar frugt i tjenesten.

På dette grundlag følte John Wesley sig under Helligåndens ledelse, og han turde stå fast på, at hermed ændredes Traditionen.

Fra 1778 og til sin død udgiver John Wesley bladet "Arminian Magazine". Heri bringer han mange artikler om markante kvinder i den almene kirkehistorie. Som respons fra læserne af bladet er der bevaret ca 550 breve. Over 1/3 af disse breve er fra kvinder. Dette materiale giver et billede af, hvorledes mange kvinder tog del i prædiketjenesten, i ledelsen af Klasser og Bands samt stod for en væsentlig del af kreativ tjeneste.

Først da Metodismen kom til Amerika blev den en selvstændig kirke. Den endelige kirkedannelse fandt sted i 1784.

I 1853 prædiker den Wesleyanske Methodist, pastor Luther Lee over Gal.3:28 ved den gudstjeneste, hvor Antoinette Brown bliver ordineret.

Fra 1860 foreligger mange oplysninger om kvinder i såvel lægpredikanttjeneste, som i orineret tjeneste

I lighed med den almene kirkehistorie må det dog klart indrømmes, at kvinders ledende tjeneste er sporadisk og sjælden. Det almene kønsrollemønster påvirker kirken. Men siden de første ordinationer af kvinder, har der kontinuerligt været kvindelige præster i Den Forenede Metodistkirke (U.M.), som Metodistkirkerne i de nordiske lande er en del af.

I 1888 vælges den første kvindelige delegat til Generalkonferencen, som er kirkens øverste myndighed, også i lærespørgsmål.

Hvornår de første kvinder inddrages i distriktsforstandertjenesten, som er en del af episkopatet, tilsynsembedet, ved jeg ikke. Men vi skal helt frem til 1984 for de første to kvindelige præster indvies til biskopper, Judith Craig og den farvede Leontine T. Kelly. I 1988 blev yderligere tre kvindelige biskopper indviet. Hermed forventes det, at der fremover vil være kvindelige kandidater til biskopvalgene.

I det Nordeuropæiske biskopområde ser det således ud: I Sverige blev de første kvinder ordineret i begyndelsen af 50'erne. Siden er omkring 15 fulgt efter. I Danmark og Finland blev de første kvinder ordineret i 1968. I Danmark er det blevet til i alt 5, i Finland 2. Norge var senest med at ordinere kvinder, og det er blevet til 5 - 7 stykker. Ved det sidste biskopvalg i 1989 var der ialt 5 kandidater. Den, der fik næstflest stemmer, var en kvinde.

Vi har i vort biskopområde en tradition med kvindelige præster, omend den ikke kan siges at være stærk endnu.

Ordets tjenere.

Der bör også skrives nogle få ord om en kategori af Ordets forkyndere; som kun sjældent bliver omtalt i denne sammenhæng, og det er salmedigterne. I kirkens liturgier og i de kristnes fromhedsliv og i undervisningen af børn spiller salmedigternes forkyndelse en stor rolle.

Salmedigtere er ikke præster, og når salmerne først er skrevet og anerkendt af det folk, som skal bruge dem, så lever de deres eget liv uafhængig af digteren. Men salmerne er bestemt en kategori af den kristne forkyndelse, og måske en kategori der har større gennemslagskraft end egentlig prædiken.

Hvad Grundtvig er for det danske folk og de danske kirker, er Charles Wesley for metodismen og flere anglo-amerikanske denominationer.

Men i rækken af metodistiske salmedigtere er der mange kvinder. Nævnes skal blot Fanny Crosby, 1823 - 1915, som med sine ca. 8000 salmer og sange regnes for verdens mest produktive og mest sungne salmedigter. I dansk metodisme hører Alberta Eltzholtz's, 1846 - 1934, forfatterskab til et af de mest betydningsfulde i kirkens historie.

De kvindelige salmedigteres forkyndelse har aldrig været draget i tvivl. Det samme gælder kvindelige missionærer og søndagsskolelærere.

I dag.

De seneste årtiers frigørelsesproces er vores kontekst i dag. Kvinden er frigjort og myndiggjort, i hvert tilfælde som en almen målsætning. Uddannelsesniveaue, som er særdeles afgørende i hele den bibelske vurdering af kvinders og uuddannedes tjeneste, er hos moderne kvinder på højde med mænds. Ligestillingssprocessen er endnu ikke endeligt gennemført, men Skandinavien ligger på forkant med udviklingen internationalt set.

På Jesu tid var det en ikke uvæsentlig barriere, via uddannelse, at forcere tærskelen mellem hverdagsprog og det, der foregik i synagogen. Der var ikke blot tale om den nødvendige grad af oplysning, der skal til for at færdes i et bestemt fag eller interesseområde. Men forskellen mellem folkesproget Aramaisk, som blev brugt til al daglig kommunikation, og det flere hundrede år gamle Hebraiske sprog, som de gamle skrifter var skrevet på, krævede undervisning for at man kunne følge med. Birger Gerhardsson fra Lund er den nordiske teolog, der, i flere publikationer, har sat fokus på, hvorledes den særdeles udviklede pædagogik i synagoge og rabbiniskolerne er forståelsesbaggrund for traditionshistorien og de nytestamentlige skrifter. Ved at gøre opmærksom på det jødiske undervisningssystemets positive og for indholdet beskyttende rolle, tydeliggøres det samti-

digt, i hvilken grad kvinder, børn og andre ikke-uddannede måtte være udenfor. I diasporajødernes synagoger var sprog og forståelseskløften naturligvis ikke mindre. Det havde man forsøgt at afhjælpe ved at lave den "oversættelse," genfortælling af de jødiske skrifter, som kaldes Septuaginta (LXX). Denne græsk-sprogede version af Det gamle Testamente blev i vid udstrækning brugt i de kristne kredse. Det var faktisk deres første Bibel. Men husk, at den på det tidspunkt må have været opfattet, som en gammel bog i en meget gammel sprogdragt, da den har været næsten 300 år gammel. Septuaginta og koine-græsk (Nyttestamentlig græsk) er bestemt ikke identisk med hinanden. Det er ikke mærkeligt, at u-uddannede grupper, hovedsagelig kvinderne, kunne have svært ved at være disciplinerede og opmærksomme og i stedetfor give sig til at snakke sammen. Se kommentaren til 1.Kor.14:34-35 på side 23 og 24. I den senere kirkehistorie har der også været forståelseskløfter f.eks. i den latinske gudstjeneste før reformationen, eller i den Russisk Ortodokse kirke, hvor gudstjenestesproget rent faktisk er stivnet i en sproglig form, som hverdags sproget er vokset fra.

Vores kontekst i dag er, at kvinder har en ligeværdig adgang til uddannelse i al almindelighed. Ligeledes er de hyppige bibeloversættelser, som har gjort afstanden mellem gudstjenestens skriftsprog og hverdags sproget mindre, et forhold som gør forståelseskløften lettere at forcere. Disse ting giver kvinderne en principiel anden status i forhold til situationen i Oldkirken.

Som kirke har vi i de Sociale Principper udtalt:

"Vi erkender, at kvinden og manden er ligeværdige. Vi bekræfter, at kvinder og mænd har ret til ens behandling i ansættelsessager, ansvarsforhold, forfremmelse og aflønning. Vi støtter handlinger, som bekræfter dette, som en metode til at gøre opmærksom på ulighederne og de diskriminerende skikke i vor kirke og vort samfund."

Denne nyorientering og fokus på en gammel kendt problemstilling er vores kontekst. Her må vi minde om det bibelske materiale og læse budskabet i vor kontekst. De overordnede nyttestamentlige tekster er naturligvis tungtvejende. Men med næsten endnu større vægt melder de tekster sig, hvor det gennemgående tema er spørgsmålet om sømmelig og passende adfærd i den kristne kirke. Med Pauli budskab i tanke i 1.Kor.11 og 14, og 1.Tim.2, må konklusionen være, at i vores kontekst er det både usømmeligt og forargeligt at begrænse kvinders adgang til de ledende tjenester i menigheden, der under forkyndertjenesten og forvaltningen af sakramenterne.

Kirkens erfaring er også tydelig. Vi kan pege på mange eksempler på kvinder, der udtrykker deres oplevelse af kaldet. Ligeledes foreligger konkrete menighed-

ers bekræftelse af disse kvinders kald, idet deres evner, nådegaver og forberedende tjeneste er blevet bedømt.

Kirkens erfaring af de kvindelige præsters tjeneste er også positiv. Menighederne modtager deres tjeneste og oplever Helligåndens virke igennem dem. Forkyndelsesmæssigt må det også hævdes, at på samme måde som man indenfor andre virksomhedsområder kan påpege, at kvinder f.eks. ofte udmærker sig med kreativitet, intuition og "specielle kvindelige synsvinkler og tilgange," på samme måde er kirkens samlede forkyndelse blevet mere helstøbt efter at kvinderne er indtrådt i præstetjenesten.

Kvindens adgang til præstetjenesten er ikke et spørgsmål om at finde et smuthul i Den Hellige Skrift eller gennemtrumfe en simpel ligeberettigelsespolitik. Det er heller ikke den gamle modsætning mellem liberale og konservative, evangelikale og ökumener. Det er et trosspørgsmål, der er dybt forankret i seriøse bibelstudier og en åndelig vurdering af kirkens liv nu og igennem historien.

Hvis tvivlen om kvinders adgang til præstetjenesten fortsat er tilstede, burde Gamalielprøven være den eneste rigtige udgang. Se Apg.5.34-39:

"Tag jer i agt for, hvad I er ved at gøre ...hvis dette er menneskers vilje eller værk, falder det fra hinanden, men er det fra Gud, kan I ikke fælde dem. Pas på, at det ikke viser sig, at I kæmper mod Gud."

Kirkens officielle holdning.

I den internationale metodisme er det så selvfølgelig, at kvinder har adgang til præstetjenesten, at man ikke ofrer mange ord på den sag. De kvindelige præsters, distriktsforstanderes, biskoppers, docenters og professorers daglige tjeneste er det bedste udtryk for kirkens holdning.

I Metodistkirken (U.M.)'s "Lære og Kirkeordning" seneste udgave står der intet om ligeret eller kvinders adgang til præstetjenesten. Men som en naturlig del af afsnittet om ordineret tjeneste, benyttes konsekvent både det maskuline og feminine personlige pronomen, han og hun. Dermed er i grunden alt sagt. I paragrafferne, der omtaler de negative begrænsninger nævnes, at en etisk kritisabel livsførelse kan stå i vejen for en persons tjeneste som ordineret f.eks. for en praktiserende homoseksuel. Af positive begrænsninger nævnes manglende evne, uddannelse, nådegave, kendskab til kirkens liv o.s.v. Kvinders tjeneste som ordineret har været selvfølgelig i så lang tid, at der findes en paragraf om barselsorlov, der siger, at den samlede tjenestetid f.eks. ved udmåling af pension, anciennitet m.v. ikke må reduceres med den tid, der er gået til barselsorlov.

Men, som nævnt indledningsvis, så er Metodistkirken i Skandinavien ikke identisk med den internationale metodisme, og alene den kirkepolitiske situation i vort område gör, at spørgsmålet om kvinders adgang til præstetjenesten bör angå os. Internt i kirken er forholdene naturligvis også således, at vort folk påvirkes af omgivelserne. Derfor må vi sige, at målsætningen og teologien omkring kvindelige præster har vi haft længe, men behovet for undervisning i kirken er der stadig. Vi er stadigvæk kun på vej. Kirken er kaldet til, på flere områder, at være en præfiguration af det kommende Guds Rige. Det betyder ikke, at kirken er det, men den er kaldet til at stræbe efter og bede om at være det, som et tegn i verden.

I denne forbindelse kan det være en inspiration at læse, hvad Metodistkirken (U.M.) formelt på Generalkonferenceplan har vedtaget og dermed officielt udtalt:

1. "Evangeliet gör det klart, at Jesus betragtede kvinder og mænd som ligeværdige skabninger. Intet steds er det optegnet, at Jesus forholdt sig anderledes til kvinder end til mænd. Selvom evangelisterne kun gengiver få verbale udtalelser af Jesus om kvinder, har de fremholdt mange beretninger for os, som indikerer, at han betragtede alle mennesker ligeværdigt, også mænd og kvinder, hvilket var markante elementer i hans budskab.

Såvel Det gamle som Det nye testamente voksede frem i en mandsdomineret kultur og reflekterer ikke uventet den kultur. Bibeltolkere har været urimelige i deres betoning af mandens "overlegenhed". F.eks. har populærfortolkninger af de to skabelsesberetninger ofte antaget, at kvinden som "medhjælper" eller "hjælper" skulle indebære, at kvinden er underordnet eller af lavere rang. I den originale hebraiske grundtekst betyder det ord, der er oversat til "medhjælper", en person af mindst samme ligeværdige status, som den, der skal hjælpes. Faktisk bruges dette ord flest gange i Det gamle Testamente til beskrivelse af Gud som "hjælperen". Pointen i skabelsesberetningerne er ikke at definere kvinden som værende sekundær i forhold til manden, men at de begge er skabt i Guds billede.

Et antal erklæringer, som tillægges Paulus, bliver ofte citeret og taget til indtægt for idéen om kvindens underordnelse og underdanighed. Når disse erklæringer imidlertid læses i sammenhæng med og afbalanceret mod hele Det nye Testamente, specielt i forhold til Jesu forkyndelse, kan der ikke være nogen tvivl om, at kvinder har samme værdi som mænd og derfor bör have samme rettigheder, privilegier og forpligtelser som mænd.

Med forankring i vores bibelske forståelse, erfaringer og tradition vil kvinders ligeret i kirkens liv, institutioner og personalepolitik fortsat være afgørende i fuldførelsen af vort kristne kald som metodister." (Uddrag: Equal Rights of Women, 1984)

2. "Det er Metodistkirkens (U.M.) overbevisning, efter seriøs overvejelse af kvindernes rolle i de kristne fællesskaber og deres engagement i kirkens arbejde og tro, at der bör rettes større opmærksomhed på og bruges ressourcer til:

(2) At skabe en mere positiv attitude til kvinders arbejde med teologi, filosofi og bibelfortolkning samt udtrykke større positive forventning til kvinders præstationer og bidrag.

(6) At skabe større åbenhed og respekt for kvinder i ordineret tjeneste i Metodistken ...

(6) Den omsorgsfulde opmærksomhed for kvinder i ordineret tjeneste, begynder med de almindelige bestemmelser for rekruttering af kandidater til tjenesten, fortsætter under forberedelserne og optagelsen på de teologiske skoler, samt i studieprogrammer for kvinder på de teologiske skoler, og videre ved bearbejdelsen af holdningerne til kvindelige præster i årskonferencens komiteer og i de lokale menigheder...

Generalkonferencen pålægges at tage de nødvendige initiativer til ...

(c) At opmuntre lokale menigheder til åbenhed og accept af kvindelige præster." (Uddrag: Goals and Recommendations on Participation of Women. 1972.)

3. "Kristendommen blev født i en verden, der var domineret af og begunstiget for mænd...

Men Jesu liv, som er grundlaget for tilbudet om frelse til alle mennesker, stod som et vidnesbyrd imod denne kulturs skikke og fordomme. Jævnligt henvendte Jesus sig til kvinder som kapable og intelligente personer. Han forvandlede kvinder så vel som mænd til at kunne bruge deres evner i Guds Rigets tjeneste. Jesu gerning som helbreder og tjener, blev udført uden forskelsbehandling af kvinder og mænd.

Det centrale tema i Jesu undervisning var kærligheden til Gud og næsten. Jesus virkeliggjorde budskabet i sit liv, og i Oldkirken indtog kvinder fremstående positioner i ledelsen." (Uddrag: The status of Women. 1980.)

Disse frie gengivelser af officielle dokumenter må være tilstrækkeligt til at vise, hvorledes kirken på den ene side har taget tydelig stilling for kvindelige præster, og på den anden side indrømmer, at vi er i en proces, hvor det stadig er nødvendigt at bearbejde de teologiske og holdningsmæssige aspekter.

Kirken har taget stilling og udtalt sig via de besluttendemyndigheder. Men det betyder ikke, at alle metodister er enige i den afgørelse, og de behøver ikke at være det. Metodistkirken er ikke et totalitært system, der kræver medlemmernes underkastelse i alle spørgsmål. Og en sjælden gang høres en kritisk røst indenfor kirken. Ved indledningen til såvel diakons som ældsteordinationen spørger biskoppen den tilstedeværende forsamling, om nogen kan fremføre en gyldig grund til, at den aktuelle ordinant ikke kan modtage ordinationen. Ved en kvindes ordination i Finland i 1985 blev der fra en tilstedeværende gjort indsigelse imod ordination af en kvinde. Biskop Ole E. Borgen måtte afvise indsigelsen som ugyldig med henvisning til kirkens officielle stillingtagen og historiske tradition.

Enhver metodistpræst indgår i det enkelte lands, den enkelte årskonferences, præstekollegium. Det er det præstekollegium, som har fulgt kandidaten i den

forberedende fase og under studierne samt ved afstemning indvalgt vedkommende i kredsen af præster, för ordination har fundet sted.

I forbindelse med ordinationen, "Den historiske Pröve," spørges kandidaterne, om de har studeret Metodistkirkens lære og ordning og vil tilslutte sig den. Det betyder ikke, at alle præster skal være ensartede uden teologisk divergens og profilering eller at alle kritikløst skal underkaste sig et system. Men alle har udtrykt deres loyalitet til kirkens officielle holdning, og det inkluderer også spørgsmålet om kvinders adgang til præstetjenesten.

Naturligvis er det ikke kirkens ønske, at præster skal underkaste sig en ordning eller teologi, blot fordi det officielt er vedtaget, men fordi det er rigtigt og teologisk holdbart!

I Metodistkirkens ordning for associerede præster pålægges de associerede præster, som måtte have baggrund i andre konfessioner, at være loyale overfor kirkens lære og ordning. Men der kræves ikke, at de nødvendigvis skal tilslutte sig alle Metodistkirkens teologiske accentueringer. En Britisk metodistpræst, som jo ikke kender episkopatet fra egen baggrund, kan udmærket gøre tjeneste som associeret præst i den Skandinaviske Metodistkirke, uden teologisk at være enig i episkopatets gyldighed. Men kravet er, at en sådan præst skal være loyal overfor vores ordning og biskop. På samme måde har vi haft en associeret præst i tjeneste, som kom fra en kirke, hvor dåb af voksne, troendes dåb, var gældende praksis og også var denne præsts teologiske holdning. Tjeneste i Metodistkirken var mulig, fordi han lovede at udføre sin tjeneste i loyalitet mod kirkens officielle holdning.

På samme måde udgør hvert lands, årskonferences, præsteskab en sammentömret helhed i princip og også den teologiske begrundelse, identisk med Det nye Testamentlige ældsteråd. Præstekollegiet har selv godkendt og optaget alle sine medlemmer. Der er frihed til at finde de individuelle teologiske ståsteder. Men alle i fællesskabet har forpligtet sig på hinanden og den troslære og kirkeordning, som præstekollegiet i fællesskab med kirkens lægfolk har udviklet og til stadighed udvikler. Heri indbefattet teologien og ordningen med kvindelige præster.

Den privatisering af præsteembedet og bispeembedet, der har været mange eksempler på i alle de nordiske folkekirker, er en umulighed i Metodistkirken. Præsterne er en kollektiv, konciliær, størrelse.

For det første er kirkens præsteskab ret homogent sammensat teologisk set, og uden at kunne henvise til statistik eller opinionsmåling er det meget sandsynligt, at næsten alle præster er enige i kirkens holdning til kvindelige præster.

For det andet er det klart, at med kirkens funktionelle embedssyn, repræsenterer ingen tjenestegørende præst eller biskop sig selv. Enhver præst er en repræsentant for det samlede præsteskab. Kvindelige præster, mandlige præster og eventuelle modstandere af kvindelige præster repræsenterer alle og altid hinanden.

Ökumenisk kontekst.

Det sted hvor spørgsmålet om kvindelige præster aktualiseres er ofte i relationer, hvor andre kirkesamfund indgår.

Teologiske diskussioner i andre kirker kan have en afsmittende effekt på menigheder og præster i Metodistkirken.

Kvindelige Metodistpræster kan opleve, at præster fra kirkesamfund, som vi i mange år har haft et konkret ökumenisk fællesskab med, pludselig nægter at samarbejde med dem.

Metodistkirken må tydeliggøre sin egen holdning overfor vore samarbejdspartnere. Når Metodistkirken indleder samarbejde eller afholder fælles gudstjenester med et andet kirkesamfund, beror det på en total bedømmelse af det pågældende kirkesamfund. Den eller de Metodistpræster som skal medvirke i pågældende samarbejde repræsenterer ikke sig selv, men Metodistkirken totalt, såvel teologi, præsteskab som de personer, kirken har betroet de pågældende tjenester.

De repræsentanter, som vore samarbejdskirker stiller med, betragter vi som repræsentanter for de kirkesamfund, de kommer fra. Vi samarbejder ikke med enkeltstående præster eller udefinerede grupper, men med kirkesamfund. Vi bruger ikke vore egne bedømmelseskriterier på præster fra andre kirker. Selvom det ikke er vanskeligt at påpege, at andre kirker, i deres præsteskab, har personer, som ikke kan godkendes i vores kirke efter vore krav, har vi ingen ret til at betvivle disse personers legale funktion i deres egne kirker og som repræsentanter for disse i en ökumenisk situation.

Selvom Metodistkirken har godkendt at have ökumenisk fællesskab med et kirkesamfund, forventer Metodistkirken ikke, at det andet kirkesamfund, eller dennes repræsentant, skal acceptere vore begrundelser for kvindelige præster, hvis vores repræsentant i en samarbejdssituation er en kvindelig præst. Når et andet kirkesamfunds præst samarbejder med en Metodistpræst, mandlig eller kvindelig, er det ikke denne enkeltstående, individuelle præst, der samarbejdes med eller som gives en accept. Det er kirken, samarbejdet går på. Et afslag er ikke en krænkelse af en enkelt person. Hvis nogen krænkes, er det hele kirken med dens teologi og ordning.

Derfor må vi fremholde for vore ökumeniske venner, at vi betragter det som ufin intern indblanding og dårlig ökumenisk takt og tone, hvis et andet kirkesamfund eller dets repræsentant afviser et samarbejde med Metodistkirken, når vores repræsentant i samarbejdet er en kvindelig præst. Begrundelsen må være noget andet, hvis den skal være seriøs. Det må vi kunne sige til hinanden kirkerne imellem, hvis der skal være nogen mening i at tale om ökumeniske *venner*. Kvinders adgang til præstetjenesten er et spørgsmål, der behandles inden for det

enkelte kirkesamfund. Det hører ikke hjemme i det praktiske  kumeniske arbejde.

Udfordring.

De senere årtiers feministteologi, som den internationale metodisme har flere repræsentanter for, har ikke haft gennemslagskraft i Nordisk metodisme. Den har i hvert tilfælde ikke påkaldt sig en sådan interesse, at nogen har følt sig kaldet til at være dens talsmand. Feministteologien beskæftiger sig med andet og mere end kvinders adgang til præstetjenesten, men har bestemt noget  t sige om embedssyn.

Formålet med denne artikel er blandt andet at give bolden op til de dygtige, unge, kvindelige præster og teologistuderende i håb om, at de vil påbegynde udviklingen af en grundig og seriøs teologi om kvinderne og præstetjenesten i fremtidens Nordiske Metodistkirker.

KRISTENDOMMEN I MØTE MED MENNESKER, KONFRONTASJON ELLER SAMSPILL?

av **Roar G. Fotland**

Innledning

Først tenkte jeg å bruke tittelen: "Kristendommen i møte med nye kulturer, konfrontasjon eller samspill?" Når jeg kastet det alternativet på båten, og velger å sette mennesker som antitese til kristendommen, er det fordi kampen for og imot den kristne lære først og fremst foregår i det enkelte menneske. Dernest er det lettere for oss å forholde til mennesker. Kultur blir så lett noe fjernt, noe upersonlig vi lettere kan ta avstand fra. Mennesker derimot har følelser, tanker, hjerte, akkurat som du og jeg.

Hoveddelen av forelesningen er basert på doktoravhandlingen jeg gjorde ferdig i vår, men jeg vil gjerne begynne og slutte her hjemme. Det gjør jeg fordi jeg vil være tro mot den type teologi som jeg skal fremheve i dag. Afrikansk teologi, som all annen tredje verdens teologi, tar nemlig sitt utgangspunkt i menneskers aktuelle situasjon og forsøker å gi relevante svar innenfor rammen av den kristne religion. På en presteskole, hvor et av målene er å lære dere opp til å

kunne bruke teologien som et redskap til å møte menneskers eksistensielle behov, er det berikende å erfare hvorledes det gjøres i andre deler av verden.

Som våkne kristne vil vi gjennom livet møte mennesker med høyst forskjellig holdning til kristendommen, både dens lære og dens praksis. Noen har en fast tro på Gud, andre er åpne tvilere, mens noen fornekte Guds eksistens. Flere og flere vi møter tilhører en annen religion enn oss, og enkelte er tiltalt av den nye religiøse bølgen. I menighetene finner vi at en gruppe nærmest vil rendyrke det spontane, mens en annen kjemper for orden, verdighet og fasthet i dyrkelsen av Gud. Hvordan møter vi mennesker med så ulikt utgangspunkt? Den enkleste måten er å si at: "Jesus er svaret", ferdig med det. En annen løsning er å ta utgangspunkt i det enkelte menneskes situasjon og se om det er mulig å forklare din kristne erfaring med den andres referanser og begreper.

De fleste Afrikanere vil si at vestlig misjon i alle år har brukt den første metoden i sin iver etter å gjeninnføre kristendommen til det kontinentet. Opp mot all annen religiøs erfaring satt misjonen opp slagordet: "Jesus er svaret". Og uten engang å prøve å høre etter hva Afrikanerne sa, avviste de i utgangspunktet enhver mulighet for tilknytningspunkter mellom tradisjonell Afrikansk religion og kristendommen. Dette har i hovedsak ført til 3 ulike reaksjoner.

1. Mange har blindt akseptert misjonens budskap, og forsøker i stor utstrekning å utslette sin Afrikanske identitet. Dette gjelder både på lokalplanet, og i de teologiske fora.

2. Noen lever i en slags blanding av opposisjon og aksept. På lokalplan fører det til at endel holder fast ved deler av den tradisjonelle religionen samtidig som de tilhører kirken. Innenfor teologien har det ført til at det stilles spørsmål om den vestlige uttrykksmåten er den eneste akseptable. I et forsøk på å gå nye veier er Afrikansk teologi etablert.

3. Dannelsen av "Independent Churches", kirker som i utgangspunktet er uavhengig av vestlige "moderkirker". Disse er i religiøs uttrykksform forlengelser av tradisjonell før-kristen profet tradisjon. Innenfor en bibelsk ramme kan de sees på som en fortsettelse av den profetiske tradisjon vi finner i G.T..

Mitt ståsted er blandt de som lever i spenningsfeltet mellom opposisjon og aksept. For meg er det viktig å være en del av den verdensomspennende Kirke som har en felles kjerne, men som samtidig er mangfoldig i sin teologiske uttrykksform og religiøse kultur. Rent konkret har det ført til at jeg har grepet fatt i en viktig del av Afrikanernes religion og kultur, forfedrene, og gjort et forsøk på å bruke de som et springbrett til en dypere forståelse av Jesus Kristus. I tillegg tror jeg det er nødvendig for kirken i Afrika å inkludere forfedrene i det religiøse liv. Hvis ikke den gjør det vil det bli vanskeligere å vinne forståelse for hvem Jesus er og hva han kom for å gjøre.

Forfedre

Forfedrene er i Afrikansk tenkning svært betydningsfulle. De er avdøde som fremdeles er i kontakt med den gjenlevende familie gjennom drømmer, mating, ihukommelse. Det er høy status å bli regnet med blandt forfedrene. Noen kriterier for det er:

1. Du må være død. Mange Afrikanere skiller mellom de "levende-levende", og de "levende-døde". Døden blir oppfattet både som en forvandling og en statushevning. Den døde kommer nærmere Gud, og har større makt enn i sitt jordiske liv.
2. Du må være husket. Å bli husket er å bli holdt i live. Når ingen husker deg lenger blir du bare en glemt ånd, og mister stausen som forfedre. En måte å bli husket på er gjennom oppkalling, en mildere form for reinkarnasjon. Den avdødes ånd kan ta bolig i det nyfødte barnet, samtidig som avdøde fortsetter å bli regnet med til forfedrene.
3. Du må ha levet et godt liv. Ingen vil opprettholde kontakten med en som har levd et dårlig liv.
4. Du må ha barn. Det er hovedsakelig dine egne etterkommere som opprettholder kontakten med en avdød. Kun hvis en person på en helt spesiell måte har utmerket seg i samfunnet, vil en landsby eller et større område opphøye deg til å bli regnet blant forfedrene.

Felleskap

For å forstå forfedrenes sentrale plass er det viktig å være klar over den store betydningen felleskapet har for den enkelte Afrikaner. Mens vi i Vesten sier "jeg tenker, derfor er jeg til" vil en Afrikaner si "Jeg tilhører, derfor er jeg til". Dessuten er forfedrene tillagt myndighet til å belønne og straffe. Et godt forhold til forfedrene er derfor naturlig, enten av frykt, ønske om nærhet, eller begge deler.

Alder gir høy status i Afrika. Forfedrene er de eldste, og spiller derfor en viktig rolle. De skal:

1. Opprettholde den sosiale orden. Ethvert samfunn har sine regler, og jo eldre en er jo bedre kan en de. Hvis familiens eller landsbyens lover blir brutt, gir forfedrene beskjed bl.a gjennom drømmer eller ulykker.
2. Sikre fruktbarheten både til mennesker og natur. Som de egentlige eiere av jorden, og med makt til å gi solskinn og regn skal de sikre en god høst. Dårlig høst kan være straff fra forfedrene. En god høst er en belønning for et ryddig liv, og for å høre på forfedrene anvisninger ang. sted for farm, og for et godt offer. Barn er en livsforsikring i Afrika. Barnløshet er en forbannelse, mange barn en velsignelse.

3. Fungere som forbindelsesledd mellom Gud og mennesker. Gud er som den øverste på rangstigen fjern, opphøyet og unødvendig å bry i enhver sammenheng. På samme måte som familiefaren er talsmann for deg hvis du må gå til landsbysjefen, er forfedrene talsmenn overfor Gud.

4. Beskytte, veglede og helbrede. Å reise, å gå på jakt, lyn og torden, og mange andre ting er forbundet med fare. En Afrikansk teolog sammenligner forfedrene oppgaver med englenes, og kaller de i noen sammenhenger for "beskyttende ånder". I f.m. valg av yrke og ektefelle blir forfedrene konsultert. Deres deltakelse i en helbredelsesprosess blir gjerne oppmuntret ved et offer.

5. Være maktgrunnlaget for en hersker, både i stor og liten målestokk. Det hender at en felles forfader kan være nasjons-byggende. En lokal høvdings makt til å dømme er også bygget på forfedrenes autoritet.

Kommunikasjon med forfedre

Når de "levende - levende" skal henvende seg til forfedrene, gjør de det på ulike måter. Noe av de er:

1. Drikkeoffer er trolig den mest vanlige. Hver gang du selv drikker, kaster du noe på bakken.

2. Mating er også dagligdags. Du kan enten ha en tom plass for forfedrene mens du spiser, kaste litt mat på gulvet eller ut døren, eller gå på graven med en tallerken.

3. Å bringe et offer blir bare gjort i spesielle tilfeller. Ved spesielle dager, eller hvis du vil oppnå en særlig gunst. Ofte er det en mellommann, familieoverhodet eller en prest, som ofrer.

Blod, brennevin, mat og urter er de mest vanlige offeringredienser. Menneskeoffring hører med til sjeldenheten.

4. Å sprinkle blod på ting som symboliserer forfedrene er også i bruk.

5. Bønn til forfedrene, eller til Gud gjennom forfedrene, hører sammen med de andre måtene å henvende seg til Gud på. Bønn blir selvsagt brukt også utenom disse.

6. Festivaler er både en henvendelse i seg selv, og en begivenhet hvor de andre måtene å henvende seg på er i bruk. Festivalene kan enten være årlige, månedlige, eller forbundet til jordbrukssesongen.

7. Oppkalling er den mest prominente måten å få en henvendelse på. Ved å oppkalle et barn etter en avdød, ønsker du avdøde velkommen tilbake til familien.

Kommunikasjonen mellom de avdøde og de levende går ikke bare en vei. Forfedrene har også mulighet til å henvende seg til sine jordiske familier. Og de gjør det gjennom:

1. Drømmer. Dette er den vanligste måten. Forfedrene viser seg og formidler et budskap som er umiddelbart forståelig, eller det trengs hjelp fra en prest for å finne den rette tolkning.
2. Sykdom og ulykker. I Afrikansk tenkning er det en årsak bakom alt, inngenting er tilfeldig. Ved siden av witchcraft, svart magi, blir sykdom ofte forklart med at forfedrene vil straffe, advare eller rettlede.
3. Lyn og torden og andre naturfenomener. Endel av den økede makt en får ved å bli opphøyet til forfader, er makten over naturfenomener. For mye eller for lite regn eller sol er uttrykk for missnøye blandt forfedrene.
4. Åndsbesettelse. En prest som skal formidle et budskap fra forfedrene vil gjerne være besatt av vedkommende. Dette er ikke å oppfatte som en djevelbesettelse i den kristne lære, men et naturlig og godt uttrykk for enhet mellom forfedreånden og presten.

Forfedre i eller utenfor kirken?

Der er et gjensidig avhengighetsforhold mellom mennesker og forfedre. Når vi ser dette nære forholdet mellom dem, er det klart at forfedrene på en eller annen måte må bli innlemmet i kirken. Et viktig spørsmål som må avklares i den forbindelse er om forfedrene er avguder som har tatt Guds plass? Det er umulig i dette spørsmål å være for kategorisk. I noen tilfeller vil nok det skje, men hvis vi skal være rettferdig overfor Afrikansk tradisjonell religion, må vi se spørsmålet i lys av dens høyeste form. Der kommer det frem at Gud er den høyeste som alt kommer fra og alt tilhører. At der er et hieraki av andre himmelske vesener og ånder som står mellom Gud og menneskene er ikke unaturlig. Slik er det i samfunnet også. Hvis en person har en sak han vil fremme, går han aldri direkte til øverste myndighet. Først henvender han seg til familieoverhodet, som igjen henvender seg til landsbysjefen, som går med de til områdesjefen før hovedsjefen mottar en henvendelse. Uten å redusere Afrikansk tradisjonell religion til et rent speilbilde av samfunnslivet, synes det som om det er klare forbindelser her.

Det er også nødvendig å si noen ord om forfedrene blir tilbedt eller ikke. Her er det stor uenighet teologene imellom. De fleste vestlige teologer heller til den oppfatning at Afrikanerne tilber forfedrene. Også Afrikanske teologer vil støtte en slik tanke, men de er i mindretall. De fleste vil mene at forfedrene ikke blir tilbedt, men forsøkt bestukket, eller først og fremst tatt vare på som en viktig del av familien. Selv tror jeg spørsmålet må besvares utifra Afrikansk religiøs og kulturell tenkning, og ikke utifra en vestlig teologisering. Når jeg gjør det, blir det vanskelig å se bort ifra at henvendelser og gaver ikke i seg selv er tilbedelse, men opprettholdelse av gode forbindelser.

Jeg skal ikke gå nærmere inn på hverken misjonærenens reaksjon på Afrikansk kulturell og religiøs praksis eller på Afrikanske teologers forsøk på å

gjøre kristendommen stedegen. Det jeg vil presentere for dere er mitt eget arbeid for å begrunne bibelteologisk at forfedrene også har en plass innenfor kirken, og at den positive siden ved forfedrene kan sees på som inngangsporter til en dypere forståelse av Jesus.

Jeg har valgt å legge vekt på bibelen som en hovedressurs i mitt arbeid utifra følgende begrunnelse:

1. Da misjonærene avviste forfedrene og kalte de avguder brukte de bibelen som mal. For å finne ut om de har rett må jeg bruke samme mal.
2. På lokalplan spør de etter hva bibelen sier.
3. I den lokale kulturen har det mest vekt som står i en bok, og den bok som har høyest status er bibelen.
4. Afrikanske teologer har i sine arbeider lagt mest vekt på Afrikansk tradisjonell religion og Uavhengige kirker som kilde, derfor har jeg sett det som en oppgave å bidra med bibelteologisk arbeid.

Er det mulig å finne tilknytningspunkter mellom det bibleske budskap og forfedrenes sentrale stilling i en Afrikaners liv? Utgangspunktet mitt er positivt. Jeg tror Afrikansk tradisjonell religion inneholder lys, åpenbaring og sannhet.

Angående sitt forhold til den jødiske religion sa Jesus:

"Jeg er ikke kommet for å oppheve loven og profetene:....men for å oppfylle." (Mt.5:17)

Jeg tror dette har verdi for vårt forhold til andre religioner i dag. Det var svært vanskelig for kirken i den første tiden å etterleve disse Jesu ordene, men en av de som stod fremst i striden for å virkeliggjøre de var Paulus.

1. Da Paulus talte til Athenerne på Areopagus høyden, tok han utgangspunkt i deres egen religiøse tradisjon (Ap.gj.17:16-33).
2. I Antiokia gav Peter, som først hadde hatt måltidsfellesskap med de hedninge-kristne, etter for press fra jøde-kristne til å avstå fra det (Gal.2:11-14). Paulus reagerte voldsomt på dette og irettesatte ham. Årsaken var at ved sin handling sa Peter at bare jøde-kristne var fullverdige kristne. Dermed dro Paulus til Jerusalem og fikk på kirkemøte der aksept for at hedningene kunne ta imot Jesus på sine egne premisser, og at menigheter kunne etableres selv om de ikke var tuftet på Mose lov og jødisk religiøs og kulturell tradisjon.
3. Det er interessant å se hvorledes Paulus hele tiden balanserer mellom sin kristne frihet og sin jødiske bakgrunn. Han aksepterer at Timoteus blir omskjært, men kjemper hardt imot omskjærelsen av Titus. Han gjentar aldri de få jødiske reguleringene som ble gitt til hedninge-kristne av kirkemøte i Jerusalem, men betaler offeret noen jøde-kristne skal gi i Tempelet. Han gjør ingenting av å spise kjøtt ofret til avgudene, men hvis noens tro blir ødelagt ved det, avstår han.

Konklusjonen må være frihet, frihet til å tilbe og tjene Gud etter sine egne forutetninger og begreper. Dagens Afrikanske kirke er like fremmed for vestlig

kultur i dag som de hedninge-kristne var overfor jødisk kultur den gang. Det er livsnødvendig for vårt forhold til kirken i den tredje verden at vi lærer oss at kristendommen ikke kan holdes innefor en vestlig kulturell ramme. Vi må være så sterk i vår tro at vi regner med Åndens ledelse også i kirken i Afrika.

Forfedrene i Israel og Afrika

Et interessant trekk ved jødisk religion og kultur er den sentrale plass forfedrene har. Da Gud åpenbarte seg for Moses, var det som Abraham, Isak og Jakobs, som forfedrenes, Gud. Gud ville gi slavefolket en historisk tilhørighet, og understreke at han var trofast. Løfter gitt er løfter holdt. Gud ville understreke at selv om måten Gud åpenbarte seg på nå var forskjellig fra tidligere, var det den samme Gud. Og selv om de måtte forandre sin måte å forholde seg til, og tilbe Gud på, var det fedrenes Gud. Fedrenes forhold til Gud anerkjennes, men sees dog på som et forstadium til den jødiske religion.

Kanskje er det slik vi må forholde oss til Afrikansk tradisjonell religion. Gud har åpenbart seg til alle folk. Hvis vi ønsker å tilføre nye ting til deres kjennskap til Gud, er det viktig at vi anerkjenner det de allerede vet. Og forfedrene er ikke noe unntak, selv om måten de vil forholde seg til forfedrene i en kristen sammenheng vil være anderledes en før.

Bibelen har aldri lagt skjul på at forfedrene var i live, at de var størrelse å regne med også i nåtiden. Jesus bruker til og med dette som et argument for oppstandelsen fra de døde, at Gud er Abrahams, Isaks og Jakobs Gud. Abraham lever, sier han.

Hvorledes forstod og forholdt jødene seg til forfedrene?

1. Som etniske identifikasjon figurer. Det gav Israels folk en felles identitet som holdt samfunnet sammen. I krisetider som det babylonske fangeskap muliggjorde det at jødene forble et folk. Fremdeles regner de seg som Abrahams barn.
2. Som troens forbilder. Abraham var Guds venn, Moses var Guds tjener, og David var kongen som behaget Gud. Da kristendommen trådte frem på arenaen brukte de de samme trosmodellene som jødene. Jesus startet ikke noe nytt, men var i forfedrenes og profetenes tradisjon. Gud var den samme, men forfedrenes rolle ble nytolket. Abraham var den som ble rettfærdiggjort ved tro, David var den som profeterte om Jesus.
3. Kirken går et skritt lenger når den fremhever noen av forfedrene som prototyper på Jesus. Moses var bilde på profeten, og David på kongen som skulle komme.

Selv om forfedrene er nevnt utallige ganger i bibelen er de hverken tilbedt eller brukt som mellom-menn mellom Gud og mennesker. Gud alene ble tilbedt,

og ypperstepresten var den som skulle være formidler mellom Gud og mennesker.

Om Gud var den eneste som skulle tilbedes, viser bibelen klart at forfedrene skulle respekteres og holdes høyt i ære.

1. Afrikanerne har vært kritisert for mange av begravelses-skikkene sine. Det var galt å snakke til avdøde før begravelsen, galt å brenne stearinlys på kiste-lokket, og galt å holde gravplassen ren og fin. Går vi til bibelen ser vi at det er rett å gi de avdøde en skikkelig begravelse. Abraham kjøpte eget gravsted for seg og sin familie, og Israelsfolket brakte Josef sine ben med seg fra Egypt under utferden. Monumenter for avdøde ble dekorert, og profetenes graver ble holdt i hevd, og røkelse ble brent ved kisten. At misjonærer ville forhindre Afrikanerne å respektere de avdøde blir dermed mindre forståelig.

2. En annen måte å vise forfedrene respekt på er å holde de i live ved å nevne deres navn. Bibelen er full av navnelister, og i seg selv er bibelen en gjenfortelling av de gamles historie. Ved å lære dette kunne stadig nye generasjoner identifisere seg med fortiden og se på forfedrene som et fundament for deres egne liv. I krisetider og når store forandringer fant sted, gav dette dem styrke. Det gav dem også muligheten til å gå fremover, fordi de kunne bringe fortiden med seg.

3. Kanskje den viktigste form for respekt ble vist ved at forfedrenes skikker ble etterlevd. Guttene måtte lære de utenatt av menn som hadde som eneste oppgave å undervise i forfedrenes lover og regler. En interessant tildragelse finner vi i G.T. hvor en ikke-jødisk familie blir fremhevet som eksempel for jødene fordi denne familien hold fast ved forfedrenes forordning. (Jer.35).

Da Jesus tok med seg tre av disiplene opp på Tabor, viste Moses og Elija seg for dem. Dette var et tegn på at det gamle, forfedrene, bekreftet det nye. Jesus var en fortsettelse og utdyping av deres tjeneste. Om kirken var villig til å inkludere de Afrikanske forfedrene i den kristne sfære, er jeg overbevist om at også de Afrikanske forfedre vil bekrefte Jesus.

Jesus og forfedrene

Dermed er vi kommet til det andre hovedpoenget i mitt arbeid. Kan også de Afrikanske forfedrene forklare og tydeliggjøre Jesus? Noen er skeptisk, fordi så mye negativt av frykt og overtro henger ved forfedrene. Andre er totalt avvisende fordi de mener at forfedrene representerer avguder og/eller djevleskap. Jesu opphøyde tjeneste kan ikke ha noen som helst forbindelse med forfedredyrkelse.

Min tese er at hvis vi setter Jesus på toppen av forfedrestigen, vil det bli lettere for de fleste Afrikanere å forstå og godta hans tjeneste. Hvis Jesus kom for at vi skulle glemme våre forfedre, og i tillegg komme i stendenfor de uten å være endel av de, lar vi Afrikanerne være i både religiøs og kulturell forstand

rotløse personer uten identitet i fortiden. Hvis vi i stedet kunne ta forfedrene med inn i kirken og la Jesus være den ypperste av forfedrene vil Jesus kunne oppfylle også Afrikansk tro.

Går vi til bibelen vil vi finne at Jesus oppfyller alle krav til å kunne regnes blandt forfedrene, og i tillegg være den høyeste.

1. Jesus var et sant menneske, ikke en halvgud. Han levde og døde. Å dø en martyrs død ved sine fienders hånd gir ekstra status.
2. Jesus var et godt menneske som gjorde livet letter for mange. Dermed møter han også det kriteriet at en forfader skal være en god person som folk ønsker å opprettholde kontakten med.
3. Det er et problem at han ikke hadde barn. Dermed hadde han ingen som umiddelbart ville anerkjenne hans status som forfader. Untak blir gjort hvis en person har utmerket seg i samfunnet slik at det som en helhet, ønsker å løfte han opp til forfader. Som en del av treenigheten kan det sies at Jesus har barn, vi er jo alle Guds barn, og Heb.2:13 sier jo at Jesus kommer til Gud med sine barn.
4. Jesus er også mellom-mann mellom Gud og mennesker. Han sonet vår synd, tok vår straff, han ber for oss, og han gir oss kraft fra Gud så vi kan leve et rett liv.

Jesus møter alle krav for å bli regnet med blandt forfedrene. Han levde og døde, han huskes, han levde et godt liv, kan fikk en skikkelig begravelse, og han har etterkommere.

I tillegg til å bli regnet med blandt forfedrene finner vi at Paulus kaller Jesus "den andre Adam", det første menneske av det nye slaget. Som kristne kan vi alle finne våre røtter i ham. Dette leder inn på hva en Afrikansk teolog foreslår, at Jesus blir gitt betegnelsen "Supreme Ancestor", den høyeste forfader. Dette forslaget kan finne støtte i det følgende:

1. Jesus er større enn alle andre forfedre fordi han ikke er begrenset på samme måte som andre. De er begrenset til en familie, klan, aldersgruppe, eller i beste fall et land. Jesus fungerer for folk i alle samfunnslag og i alle land. Som et samlingspunkt for alle folk fortjener Jesus å bli gitt navnet "Høyeste Forfader".
2. Jesus vil aldri opphøre å være en forfader. Mens det er vanlig for forfedre at deres status bare holder noen generasjoner, har Jesus blitt husket i lang tid allerede. Bibelen lærer oss at Jesus også vil bli husket når denne verden opphører.
3. Jesus er sterkere enn alle andre ånder. Bibelen er full av vitnesbyrd om hvorledes Jesus overvant det onde. Oppstandelsen viser at han til og med overvant døden.
4. Jesus er eldre enn noen annen av forfedrene, og jo eldre en er, dess høyere status. I sin disput med jødene påstår Jesus at han til og med var før Abraham (Joh.8:58). Doktrinen om Jesu pre-eksistens støtter opp om det samme.
5. Gud har gitt Jesus den høyeste status i den åndelige verden. Alt i himmel og på jord skal bøye seg for ham, han sitter ved Guds høyre, og han har blitt gitt domsmakten.

En fare ved å opphøye Jesus til den "Høyeste Forfader", er at han kan bli så fjern at han trenger mellom-menn. Dette kan oppveies ved samtidig å fremheve Jesus som vår bror.

Konklusjon

Som en konklusjon vil jeg hevde at bibelen bekrefter forfedrenes plass, og nødvendigheten for et samfunn å ta med seg fortiden inn i fremtiden, både angående religion og kultur. Når det gjelder hvordan vi skal forholde oss til forfedrene gir bibelen en stor grad av frihet både til enkeltmennesker og samfunn. Vi må selv, under Åndens vegledning dømme om hva som er rett og galt i vårt forhold til forfedrene. Og endelig, det finnes støtte i bibelen for tanken om å gi Jesus navnet "Høyeste forfader".

For at evangeliet skal bli forstått av min Afrikanske bror og søster, må jeg bli Afrikaner. Afrikansk teologi lærer meg å ta på alvor det samfunn jeg lever i, og være opptatt med de spørsmål mine medvandrere er opptatt av. Som i Afrika, så og i Norge, har vi som forkynner av Ordet mange ganger vært opptatt av å svare på spørsmål ingen har stilt. La oss derfor, før vi gjør teologi, og før vi preker, lytte, ikke bare til den indre stemme, men vel så mye til hva de som lever rundt oss sier.

Forfedrekultus i vestlig kultur

Det er lett å tenke at det bare er Afrikanere, eller andre mennesker tilhørende den tredje verden med sine "primitive" religioner som er opptatt av sitt forhold til forfedrene. Ved nærmere ettertanke viser det seg at også vi, i det kristne, "moderne" Vest, viser vår tilhørighet til forfedrene. Her er noen eksempler:

1. Vi tror på en åndelig verden. En mor i England ber gjennom en annonse i en avis en avdød om å ta vare på sine avdøde babier.

Paulus sine formaninger om å være rustet til åndskamp taes bokstavelig idet mange tror luftrommet over oss er full av ånder. Igjen ser vi en engelsk avis at en datter er takknemlig for at hennes avdøde mor fortsatt holder et øye med henne.

2. Vi ser det som viktig å ta vare på de dødes graver. Vi har ingen tradisjon med å bringe mat til graven, men vi tar ofte med blomster, og noen ganger lys.

3. Vi ærer våre døde. Vi bygger minnestøtter, vi avholder spesielle fester til deres minne. I England får prominente personer sin grav i Westminster Abbey, og sarkofager med avdøde jarler finnes endogtil i høyaltret i enkelte kirker. I U.S.A. kaller de minnesmerket over Abraham Lincoln for et tempel.

4. Kirkene er intet unntak. Katolikkene har sine helgener, Metodistene sine hellige steder knyttet til John Wesley, og Lutheranerne har tilogmed kalt kirkesamfunnet sitt opp etter stifteren, enda han uttrykkelig sa at så ikke måtte gjøres.

5. At Afrikanerne snakker til sine døde har blitt fordømt, men min egen og andres erfaring er at også i vår kultur snakkes det til avdøde i en begravelse. En engelsk prest fortalte meg at han kjente til foreldre som tok sine nyfødte med til graven for at forfedrene skulle få se de.

6. Oppkalling er også et vestlig fenomen. Vi kaller opp i familien. Vi gir våre barn navn etter kristne forfedre. Ja endog guder i fra gammel norsk mytologi blir holdt levende i blandt oss gjennom oppkalling. Januar er oppkalt etter den romerske guden Janus, og Juli etter Julius Cæsar.

Når vi tar avstand fra Afrikansk tradisjon må vi ikke glemme at de fleste trekk finnes i vår egen tradisjon som vi ofte er så såre fornøyd med.

Metodistkirkens Studiesenter
Vestlundvn 27
N - 5033 Fyllingsdalen